

# žurnál

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | říjen 2020 | číslo 1 | ročník 30

absolventka

**Terez Wrau:  
Dělám to, co mě  
baví – hraji a zpívám  
sobě i lidem**



Univerzita Palackého  
v Olomouci

Genius loci...



UPoint

*Akademik, zaměstnanec, student nebo absolvent...  
Každý jsme jiný, ale jedno máme společné.*

**#jsmeUP**



UPoint – informační centrum a obchod Univerzity Palackého

INFORMACE ■ UNIVERZITNÍ PŘEDMĚTY ■ MÓDNÍ KOLEKCE ■ KNIHY ■ STUDOVNA ■ KÁVA ■ WIFI

Dům U Černého psa | Horní náměstí 12 | Olomouc | T: +420 733 690 738 | E: [upoint@upol.cz](mailto:upoint@upol.cz)

O: pondělí–pátek 9:00–18:00 | [www.upoint.upol.cz](http://www.upoint.upol.cz) | [www.upoint.upol.cz/eshop](http://www.upoint.upol.cz/eshop)

## obsah

- 2 — Na nás se můžete spolehnout
- 6 — Covidoskop – krátké zprávy z první vlny
- 8 — Porodnická a gynekologická vyšetření medicí cvičí na nových simulátorech
- 8 — Archeologové filozofické fakulty patří k objevitelům nejstarší kresby v ČR
- 9 — Publikace z FZV přibližuje faktory ovlivňující kvalitu života pacientů s demencí
- 9 — Program UNIS podpoří sportovce ve studiu i rozvoji kariéry
- 10 — Jihovýchodní terasu přírodovědecké fakulty zdobí tisícovka rostlin
- 10 — Již druhý časopis úzce spojený s právnickou fakultou patří do prestižní databáze Scopus
- 11 — Mezinárodní ocenění tvorby Roberta Bučka
- 11 — Primát teologické fakulty: jako první v ČR nabízí kompletní online studium
- 12 — Vědci z RCPTM vyslali do boje s covid-19 magnetické nanokuličky
- 13 — Aplikace z fakulty tělesné kultury umožňuje měřit stres zaměstnanců
- 14 — Jednoduchý screeningový test odhalí přítomnost nového koronaviru za hodinu
- 15 — Portrét – Milan Kolář: emeritní děkan Lékařské fakulty UP, přednosta Ústavu mikrobiologie LF UP a Fakultní nemocnice Olomouc
- 18 — Úspěchy akademiků a studentů
- 21 — Jazykové okénko
- 22 — Kaleidoskop krátkých zpráv
- 24 — Knihovna právnické fakulty ponese jméno Milady Horákové
- 25 — Rozhovor – Jaroslav Miller: Je čas přemýšlet o našem způsobu života
- 29 — Expedice PřesBar: I vozičkář může dobýt Sněžku
- 32 — „Parkování“ táhlo celé léto
- 33 — Zkušenost – #delamcomuzu. I když jsem na druhém konci světa
- 35 — Absolvent – Terez Wrau: Dělán to, co mě baví – hraji a zpívám sobě i lidem
- 37 — Životní styl – Tabata, ideální cvičení pro celé tělo
- 38 — Odkaz – Zešílevší básník, klasický filolog a exrektor Michael Franz Xaver von Canaval
- 39 — Zrcadlení – Spojené státy americké
- 40 — Univerzita v síti

titulní strana: Terez Wrau – absolventka UP  
foto: Jakub Čermák

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754  
Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc  
IČ: 61989592 | Předseda redakční rady: Petr Bilík | Vedoucí redakce: Ivana Pustějovská | Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Jiří Slavík  
Redakce | Biskupské nám. 1, Olomouc | telefon: 585 631 155 | e-mail: zurnal@upol.cz  
Tisk | Profi-tisk group Olomouc | Náklad 2 000 ks



EVROPSKÁ UNIE  
Evropské strukturální a investiční fondy  
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,  
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



Vážené kolegyně a kolegové, milé studentky a studenti, vážení přátelé Univerzity Palackého,

nový akademický rok, do něhož jsme vstoupili, nebude snadný. Univerzita stejně jako celá společnost už od jara čelí okolnostem, které vyvolala celosvětová pandemie onemocnění covid-19. V praxi to pro nás především znamená, že učíme jinak, než jsme dosud byli zvyklí. Využíváme nové technologie i nástroje, které nám umožňují distanční výuku. Zvládli jsme to na jaře a věřím, že ještě lépe obstojíme nyní. Nenecháme si vzít radost ze vzdělávání, ať již probíhá jakoukoliv formou.

Role univerzity a jejich zaměstnanců, akademiků, studentů a vědců ale není vymezena jen hranicemi univerzitního kampusu. Na jaře jsme ukázali, že jsme pevnou součástí naší společnosti a že nám nejsou lhostejné životy lidí v této zemi. Dokázali jsme rychle podat pomocnou ruku všude tam, kde to bylo potřeba. Stejně tak to děláme nyní a stejně tak učiníme kdykoli v budoucnu.

Věřím, že společně tyto nelehké časy zvládneme. Přeji vám všem pevné zdraví a hodně síly do dnů a týdnů příštích. Univerzita Palackého stojí při vás.

Jaroslav Miller  
rektor Univerzity Palackého

téma

text: Ivana Pustějovská  
foto: Vojtěch Duda



**Na nás se můžete  
spolehnout**

Bylo to k neuvěření. Zavřené hranice, školy, poloprázdné ulice a lidé s rouškami na puse. Život, jaký jsme neznali a dokázali si ho představit maximálně jako sci-fi film. Epidemie koronaviru zasáhla na jaře celý svět včetně naší země. Ale jako každá krize, i tato se stala důkazem síly, odvahy a solidarity. Univerzita Palackého, její studenti, akademici, zaměstnanci a vědci byli mezi prvními, kdo nabídl této zemi pomocnou ruku – své znalosti, dovednosti, ochotu, technické zázemí i vědecké poznatky.

V tomto čísle univerzitního časopisu připomeneme některé z našich aktivit a osobností. Nebude to – a ani to nemůže být – výčet úplný, stejně jako nedokážeme vypsát jména všech, kdo se zapojili. Není to ani nutné. Chceme jen ukázat, že univerzita nežije vytržená mimo prostor a čas, že nejsme světem sami pro sebe. Právě naopak. To, co se učíme, na čem pracujeme, co zkoumáme, děláme pro společnost.

„Univerzity i Akademie věd ČR v době pandemie jednoznačně obstály a jas-

ně ukázaly, jak velký lidský a technologický kapitál v nich naše země má. Tato země se může na svá akademická pracoviště spolehnout,“ stojí mimo jiné v prohlášení Iniciativy akademických pracovišť, neformální skupiny laboratoří a ústavů vysokých škol a Akademie věd ČR, která vznikla na jaře a pomáhala při testování na přítomnost koronavirové infekce. Aktivně v ní působila i Univerzita Palackého.

### Roušky, štíty, dezinfekce. Co máme, to dáme

K testování se ještě dostaneme. Na začátku pandemie totiž byly mnohem prozaičtější věci: málo roušek a málo dezinfekce. Začali jsme šít roušky, proměnili jsme třeba bibliobox ve Zbrojnici, do něhož se za normálních podmínek vraceli půjčené knihy z knihovny, na rouškovbox, do něhož mohli dobrovolníci dávat roušky. My je pak rozváželi tam, kde byly potřeba. Tedy na začátku vlastně všude. Roušky se šily doma, na fakultách – zkrátka kde to

šlo. Potřebné byly i štíty, které by chránily zdravotnický personál nebo policisty. Nebyly k dostání, takže se na pedagogické a přírodovědecké fakultě nastavovaly 3D tiskárny a tiskly se štíty.

Ale nechyběly jen roušky a štíty. Měli jsme si podle hygieniků stále mýt ruce. Jenže čím? Dezinfekce se stala nedostatkem. A tak nastoupili naši odborníci. Do práce se dali v laboratořích jak na přírodovědecké fakultě, tak i v Regionálním centru pokročilých technologií a materiálů přírodovědecké fakulty. Výsledkem byly tisíce litrů tolik potřebného roztoku, které šly třeba do olomouckého Dopravního podniku, Výchovného ústavu Nový Jičín nebo základní školy, která se starala o děti zaměstnanců integrovaného záchranného sboru. „Vědeckou“ dezinfekci dostala i olomoucká Charita, Klokánek, Hospic na Svatém Kopečku, Lázně Slatinice a mnozí další. Solidarita fungovala. Když se zjistilo, že už není do čeho nalévat, stačila výzva a dobrovolníci okamžitě nosili kanystry.



## Pomáháme na místě

Dobrovolníci. To slovo dostalo v covidové době naprosto jasný význam a obsah. Studenti všech osmi fakult začali pomáhat. Budoucí lékaři, zdravotníci, fyzioterapeuti z lékařské fakulty, fakulty zdravotnických věd nebo fakulty tělesné kultury zamířili do nemocnic a různých jiných zdravotnických a sociálních zařízení, kde bylo potřeba každé ruky. Pomáhali i na odběrových místech, kde se testovalo, obsluhovali poradenské linky, třídili pacienty atd. A to nejen v Olomouci, namátkou třeba i v Šumperku, Novém Jičíně nebo Bratislavě, Martině atd. Formy pomoci byly široké. Vznikly telefonické poradny, aby se lidé, kteří se najednou ocitli v izolaci, měli komu svěřit. Fungovala psychická podpora od psychologů z filozofické fakulty, stejně tak nabízeli útěšné slovo i pomoc s nákupy seniorům studenti teologické fakulty, rady nabídli studenti práv lidem, kteří začali řešit i existenční problémy. Aby nestrádalo ani naše tělo, o to se návody na domácí cvičení zase postarali sportovci z fakulty tělesné kultury.

Byly i „druhotné“ trable, které přinesla pandemie. Zavřely se základní a střední školy, děti zůstaly doma. Takže nastoupili dobrovolníci z pedagogické fakulty. Budoucí učitelé a učitelky například pomáhali s učením dětem v prostějovském Dětském

domově, zapojili se do přípravy vyučování dětí zaměstnanců Fakultní nemocnice Olomouc atd.

Také jsme chtěli o novém, neviditelném nepříteli informace. S tím pomohli geoinformatici a vymysleli interaktivní mapu, která zachycovala aktuální stav nákazy v regionu. Naplno jely laboratoře lékařské fakulty a Fakultní nemocnice Olomouc.

Studenti a akademici zkrátka nabídli své schopnosti a dovednosti. To bylo jen několik příkladů.

## Věda v praxi

Univerzity učí, vychovávají, ale také bádají. Věda a výzkum jsou nedílnou součástí každé univerzitní mise. Čas od času se objevují otázky typu: Co vlastně na těch univerzitách a v Akademii věd zkoumají? K čemu to je? Beztak to jsou jen nějaké akademické teorie. Covidový čas přesvědčivě odpověděl i na tyto otázky. V celé zemi se do pomoci s pandemií zapojily desítky univerzitních a akademických pracovišť: Teorie přešla do zcela reálné praxe. Jako na Univerzitě Palackého.

Dvě špičková vědecká centra Ústav molekulární a translační medicíny Lékařské fakulty (ÚMTM) a Regionální centrum pokročilých technologií a materiálů přírodovědecké fakulty (RCPTM) nabídla své vědecké kapacity. Pracovníci RCPTM vyvinuli magnetické nanokulič-

ky, které se staly důležitou součástí nové technologie testování na covid-19 vytvořené v Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR ve spolupráci s dalšími partnery. Vývoj testovacího protokolu byl reakcí na nedostatek komerčních testovacích sad v době koronavirové krize. ÚMTM se zase jako jedno z prvních akademických pracovišť zapojil do testování na covid-19. Marián Hajdúch, který ústav vede, se stal národním koordinátorem testování a je nyní také jedním z autorů Národní strategie testování nemocí covid-19. Možná jste se s ním potkali, když jste se přihlásili do dobrovolného plošného testování, které proběhlo v Olomouci, v Litovli a Uničově.

Mimochodem přínos obou vědeckých center ocenilo i ministerstvo školství, které právě aktivitu těchto dvou pracovišť prezentovalo ve svém informačním materiálu Evropská stopa v boji s koronavirem. „Pandemie koronaviru jasně prokázala, že investice do výzkumu a vzdělávání, ať už z národních či evropských zdrojů, mají smysl,“ stojí mimo jiné v tištěném materiálu.

A pokud tento text začínal citací z prohlášení univerzit a Akademie věd, končit bude stejně. Stojí v něm totiž i tato slova: „Naše iniciativa nekončí, zůstáváme v záloze, a pokud bude potřeba a kritická situace se vrátí, jsme opět připraveni k nasazení.“



→  
Fotografie převzaty  
z facebookových profilů  
studentů a zaměstnanců UP-



Děkujeme všem  
našim studentským  
dobrovolníkům!



TRIEDIACE    CENTRUM

STOP TRIAGE

LEKARNA

DETSKÁ KLINIKA

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

TRIEDIACE    CENTRUM

# covidoskop

## Masaryku, Hippokrate a...

Na bezpečnost mysleli (a myslí) tak či onak všichni. Třeba Hippokratés v Dostavbě Teoretických ústavů LF UP. A symbolickou roušku na svůj slavný tatíčkovský street art v našem kolejním kampusu přidal dočasně i jeho autor Chemis.



## Informace anglicky



Bílé pláště vyměnili za telefonní sluchátka. Řeč je o studentech programu General Medicine lékařské fakulty, kteří v angličtině odpovídali volajícím na speciálních krizových linkách. Ty připravila pro všechny cizince, které ve městě či regionu zastihla pandemie, Univerzita Palackého ve spolupráci s Krajskou hygienickou stanicí Olomouckého kraje.

## Štíty z fakult



Všeho bylo na začátku pandemie málo. Chránit se nemohli ani ti, kteří byli v první linii a podstupovali každodenní riziko nákazy – zdravotníci a záchranáři. Neměli ochranné štíty. Firma Prusa Research proto vyvinula v rekordně krátkém čase prototyp štítu a vyzvala všechny 3D tiskaře, aby se do jejich výroby zapojili. Zvedla se obrovská vlna solidarity odborníků, kteří ovládali tisk, podnikatelů a obchodníků, kteří měli k dispozici potřebný materiál, i dobrovolníků, kteří montovali jednotlivé díly a hotové je pak rozváželi. Rozjela se i 3D tiskárna na pedagogické fakultě na katedře výtvarné výchovy, jejíž štíty putovaly třeba na dětskou diabetologii do Motola nebo do otrokovické polikliniky. A tisklo se i na přírodovědecké fakultě. Iniciativy se chopila katedra geoinformatiky ve spolupráci s tiskovým centrem Univerzity Palackého UPrint 3D. Přírodovědci dokonce navržený model štítu upravili tak, aby zvládli zrychlit tisk i následné kompletování masky.

## Na ruce

Zvykli jsme si na ně rychle. Na gely, na spreje, na roztoky. Nosieme je v kabelkách, v batohách, jsou v kancelářích, v obchodech i na univerzitě. Prostě všude. Dezinfekce.



## I knihy musely do karantény



Co by bylo studium bez knih? A i když se univerzitní knihovny snažily v době nouzového stavu pomoci studentům i akademikům zpřístupněním všech možných e-zdrojů, některé papírové knihy byly zkrátka potřeba. Knihovna UP tak na Zbrojnici udělala „bufetové“ výdejové okénko. Knihu si zájemce objednal díky speciálnímu rezervačnímu systému a v konkrétní termín si ji vyzvedl. Vracely se pak bezkontaktně do speciálních biblioboxů. A stejně jako lidé musely i půjčené knížky na pár dní do karantény. Protože bezpečnost byla opravdu na prvním místě, objevily se na nádvoří Zbrojnice nové artefakty – reflexní kužely, které co dva metry vyznačovaly bezpečnou frontovou vzdálenost.

## Vychytávky



Pomáhaly i zdánlivé drobnosti. Šily se roušky a některé švadlenky měly potížit ušít k nim potřebný šikmý proužek. S nápadem přispěchalo tiskové centrum UPrint 3D ve Vědeckotechnickém parku UP a začalo vyrábět zakladač šikmého proužku. Se stejnou aktivitou se připojila i Pevnost poznání, kde také využili kapacitu jejich 3D tiskárny. Šikovné vychytávky, které šetřily nervy i čas, byly k dispozici zdarma.



## Poděkování

„Dětský domov má nasazeny všechny síly, ani to však v situaci nouzového stavu nestačí. Požádal jsem tedy pedagogickou fakultu o pomoc a už dnes je jasné, že tato pomoc požadovaný účel splní. Připravovat se do školy s osmi dětmi je pro jednoho vychovatele skutečně nadlidský úkol a studenti pedagogické fakulty nám tak v nelehké situaci hodně pomáhají. Velmi za to děkuji.“

ředitel Dětského domova Prostějov Vladimír Brablec

„Pracovali se zájmem o pacienty, dění na odděleních, zajímali se o praktickou i odbornou stránku práce. Jsem přesvědčena, že ze všech vyrostou naši příkladní, pečliví a empatičtí kolegové.“

ředitelka OLÚ Paseka Zdenka Polzerová o studentech LF

„Vážený pane rektore, Vaším prostřednictvím bych ráda poděkovala pracovníkům Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů při Přírodovědecké fakultě UP, kteří v počáteční současné pandemické situaci nezištně poskytli seniorům žijícím v domě s pečovatelskou službou a praktickým lékařům v obci Hlubočky dezinfekci na ruce. Tato pomoc je obci Hlubočky vysoce ceněna zejména s ohledem na situaci v okamžiku předání, kdy v prvních dnech vyhlášení nouzového stavu a epidemiologických opatření nebylo možno na trhu žádnou dezinfekci zakoupit a dodávky objednané prostřednictvím IZS a Olomouckého kraje měly časovou prodlevu.“

starostka obce Hlubočky Eva Hasníková

„To, že nám kolegové z olomoucké právnické fakulty ušili a poslali roušky, je důkazem, jak může fungovat meziuniverzitní solidarita. Partnerství našich fakult trvá přes dvacet let a nyní obstálo i v boji proti koronaviru. Obrovské poděkování patří Leoně Černé, která s touto myšlenkou přišla, a všem jejím kolegyním a kolegům, kteří se na tomto počínu podíleli.“

Christine Bertrand, děkanka Právnické fakulty Université Clermont Auvergne

„Vážený pane děkane, dovoluji vám, abychom Vaším prostřednictvím vyjádřili velké poděkování studentce Markétě Procházkové. Z celého srdce chceme poděkovat této studentce, která v nelehké době „přiložila svou ruku k dílu“ a za cenu obětování domácího pohodlí chodila do svého dočasného povolání. Denně nám pomáhala a zastávala práci těch, kteří z důvodu koronavirové krize nemohli být v práci. Velice si vážíme vzájemné spolupráce a doufáme, že bude trvat i nadále.“

Leona Krejčířová a Marie Sáňková  
z Městské správy sociálních služeb Boskovice o studentce FZV

„Vážená Natálie Vaicová, vážený Prokope Brete – studenti právnické fakulty. Píšu Vám jménem své matky, která od Vás v polovině dubna obdržela vypracovanou právní radu. Moje matka nemá v těchto dnech přístup k počítači (jsou zavřené knihovny), internet má možnost využít pouze příležitostně, a proto požádala mě, abych Vám za vypracovaný právní rozbor řešení její situace poděkovala. Oceňuje práci, kterou jste v její záležitosti v této nelehké době udělali, je to pro ni velká pomoc.“

LN, dcera klientky Studentské právní poradny při PFUP

„Vážený pane děkane, vážená paní proděkanko, chtěla bych touto cestou poděkovat a pogratulovat Vám k takovým studentkám, jako jsou Kateřina Slovácová a Lucie Černíková. Katka nám pomáhá ve svém volnu už od loňského roku, velice nám pomohla v době koronavirové epidemie a pomáhá dosud. Lucie se k ní přidala v letošním roce. Obě jsou naprosto spolehlivé, zodpovědné, ochotné, mají krásný vztah k dětem. Velmi rychle se zapracovaly a jsou nám velkou pomocí i v době dovolených a při současném nedostatku personálu. Ještě jednou velice děkujeme a přejeme co nejvíce takovýchto studentek.“

Eva Kovářová, vrchní sestra dětského oddělení  
Vsetínského nemocnice, o studentkách FZV

Některá z poděkování adresovaných na fakultu či vedení univerzity, která přišla v době nouzového stavu jako reakce na pomoc z UP.

## covidoskop

### Hovory z karantény

Na to, že i v době nouzového stavu je dobré spolu mluvit a udržovat kontakty, myslel Jan Gregar z Ústavu cizích jazyků pedagogické fakulty. Vymyslel proto online rozhovory s příznačným názvem Hovory z karantény. Do svého pomyslného křesla pro hosty zval studenty, akademiky, absolventy i osobnosti kulturního života. Snažil se tak nahradit sociální „absták“, který postupně doléhal na řadu lidí. „Mým cílem bylo alespoň takto se s lidmi potkat a popovídat si. V životě se toho nenaúčíte tolik ani čtením knih, ani sledováním naučných videí, ale tím, že s lidmi diskutujete, bavíte se s nimi,“ řekl Jan Gregar.



### Hezky se o mě starej

Učili jsme se správně mýt ruce, bezpečně kašlat i smrkat a taky se dobře starat o našeho nového kamaráda – roušku. Na univerzitě jsme vyrobili i pohotový návod, jak pečovat o náš nový oděvní doplněk.



## 8 fakult 1 univerzita



### Porodnická a gynekologická vyšetření cvičí medicí na nových simulátorech

Čtyři nové simulátory pro výuku porodnictví a gynekologie rozšířily Centrum telemedicíny, simulátorů a praktických dovedností lékařské fakulty (CENTESIMO). Studenti se na přístrojích učí specifikům práce s moderními lékařskými technologiemi a procvičují si nejčastěji používané vyšetřovací postupy.

Osvojují si tak zejména koordinaci pohybu používaného nástroje s tím, co vidí na obrazovce, a orientaci v těle. „Je nutné si uvědomit, že anatomie se učí z pohledu pacienta, kdy srdce je vlevo, pravá ruka vpravo a hlava nahoře. Ovšem při hysteroskopii, kdy se přes pochvu zavádí do dutiny děložní endoskop, je z pohledu mě coby

operátora například ústí pravého vejvodu po mé levé ruce. Navíc přes kameru a s obrazem na plochem monitoru nevnímám prostor v těle stejně, jako když operuji přímo rukama. Zní to možná banálně, ale pro kvalitní lékařskou péči je to nezbytné,“ uvedl profesor Radovan Pilka, přednosta Porodnicko-gynekologické kliniky LF a Fakultní nemocnice Olomouc.

Pořízeny byly dva ultrazvukové simulátory, jeden s vaginální a druhý s abdominální sondou, a dva simulátory chirurgické pro nácvik hysteroskopie a laparoskopie. Společně mají vybavení monitory a připojením k internetu, umožňují pořídít záznam absolvovaného cvičení a sdílet ho

s jinými uživateli či stáhnout na flash disk. Ultrazvuky disponují dvěma monitory, na jednom má student zvýrazněné, kde se má se sondou pohybovat, na druhém sleduje přímo vyšetřované místo. Paměť simulátorů obsahuje několik modelových případů pacientek v různé fázi těhotenství, další lze přidávat. Hysteroskopický simulátor umožňuje vkládat modely dělohy, případně i skutečný preparát, k nácviku vyšetření je možné používat i elektrické operační nástroje. Laparoskopický trenážer pak napodobuje malou pánev. Simulátory byly pořízeny v rámci projektu OP VVV Moderní výukové metody pro komplexní vzdělávání za téměř 4,5 milionu korun. (vim)

### Archeologové filozofické fakulty patří k objevitelům nejstarší kresby v ČR

Černé čáry na mohutném kameni, kterému se kvůli jeho vrásčitému povrchu říká Mozek, jsou nejstarším výtvar-

ným jeskynním dílem v České republice. Leží v Hlavním dómu Kateřinské jeskyně v Moravském krasu a k jeho objevitelům patří i archeologové FF UP. Mozek byl patrně umělecky dotvořen čarami coby kultovní kámen v době kamenné, tedy před 7000 lety.

„Na výjimečnost kresby, která současnému člověku nemusí dávat smysl, se přišlo úplně náhodou. Je kuriózní, že si Mozek už zhruba před sto lety vyfotografoval archeolog, objevitel Věstonické Venuše a průkopník speleologie Karel Absolon. Na jeho snímcích ale čáry nejsou patrné. Nevytvářejí jasný objekt, například zvíře. V obřím jeskynním sále mohly spíš kámen dotvořit do podoby, v jakém mohl být

pro tehdejší lidi svatyní, jakýmsi duchovním místem, tedy přímým spojením našeho světa se světem duchů či předků,“ řekl archeolog Martin Golec z katedry historie filozofické fakulty.

K posouzení stáří kresby archeologové využili radiouhlíkovou metodu C14. „Barvivo bylo vyrobeno z popela, tedy ze spáleného dřeva. Zůstaly v něm organické vzorky, u nichž šlo určit věk. U čar z Mozku se to podařilo však až napotřetí,“ doplnil Martin Golec. Dodal, že pravěcí lovci měli vyvinutou představivost už v době kamenné, a i když je současné generaci smysl této kresby spíše nejasný, podle odborníků se s velkou pravděpodobností jedná o místo duchovních obřadů. (map)



## Publikace z FZV přibližuje faktory ovlivňující kvalitu života pacientů s demencí

Pro zdravotníky, studenty zdravotnických oborů, ale i sociální pracovníky či rodinné pečovatele je určena publikace Heleny Kisvetrové z fakulty zdravotnických věd nazvaná Demence a kvalita života. Kniha shrnuje výsledky studie zaměřené na kvalitu života seniorů v po-



čáteční fázi demence, nabízí také teoretické informace o demenci a jejích nejčastějších podobách a přehled využitých výzkumných nástrojů.

„Do studie se zapojilo 623 respondentů nad 60 let ze tří regionů České republiky. Z toho bylo 294 pacientů s diagnostikovanou demencí v počátečním stadiu a druhou kontrolní skupinu tvořili senioři bez demence, abychom mohli porovnat rozdíly v hodnocení kvality života. Testovali jsme třikrát po dvanácti měsících. Na získané časové ose se ukázalo, že u pacientů s demencí, kteří na tom byli hůře již při vstupním měření, se kvalita života za ty dva roky ještě zhoršila, u kontrolní skupiny jsme ale statisticky významné zhoršení nezjistili,“ uvedla Helena Kisvetrová.

Výzkum se zaměřil na fyzickou zdatnost, soběstačnost v běžných denních aktivitách, postoj ke stárnutí, důstojnost

nebo sociální vztahy. Výsledky vstupního hodnocení mimo jiné ukázaly, že jediným společným faktorem ovlivňujícím kvalitu života u obou skupin je deprese. U pacientů s demencí byla významná také osobní důstojnost a soběstačnost. „V měření po dvou letech již ale tyto faktory tak významné nebyly, více se promítla oblast sociálních vztahů a sociálního zapojení. A to k našemu překvapení, do studie totiž byli zahrnuti jen senioři žijící v domácím prostředí. K většímu zhoršení došlo u mužů,“ dodala autorka studie.

Kniha, kterou vydalo Vydavatelství UP, je výstupem čtyřletého projektu Trajektorie kvality života seniorů v počátečním stadiu demence, na němž se podílely Fakultní nemocnice Hradec Králové a Fakultní nemocnice Ostrava. Projekt byl nominován na udělení Ceny ministra zdravotnictví za zdravotnický výzkum a vývoj pro rok 2020. (vim)

## Program UNIS podpoří sportovce ve studiu i rozvoji kariéry

Jednatřicet studentů Univerzity Palackého bylo letos vybráno do nového programu UNIS Vysokoškolského sportovního centra MŠMT Victoria, jehož cílem je maximální podpora vynikajících sportovců ve studiu i rozvoji jejich sportovní kariéry. Také Univerzita Palackého chce pro své sportovce vytvořit takové podmínky, které jim skloubení školních povinností a tréninku usnadní.

„Jsme si vědomi, že na elitní sportovce jsou současně kladeny vysoké požadavky na úspěšné studium i sportovní výsledky. Naší snahou je vytvořit systém, který umožní uspět v obou oblastech a bude respektovat jejich sportovní rozvoj. Tento systém zahrnuje jak podporu v oblasti studijní, tak ve specifických oblastech tréninku, jako je sportovní psychologie, zátěžové testování, výživa nebo sportovní fyzioterapie,“ uvedl k realizaci programu na UP proděkan fakulty tělesné kultury pro rozvoj a vnější vztahy Pavel Háp.

Vybraní sportovci mají nárok na stipendium vyplácené ministerstvem školství, současně je jim poskytována další podpora. „Ve studijní oblasti je klíčová činnost tutora, který se studenty konzultuje průběh jejich studia a pomáhá jim s tvorbou rozvr-

hu, současně je motivuje a podporuje v hledání rovnováhy mezi sportovními a studijními povinnostmi a optimálním využitím jejich potenciálu,“ dodal Pavel Háp s tím, že tímto tutorem je vedoucí studijního oddělení FTK Svatopluk Horák. Koordinátorem sportovní přípravy je Marek Polach z oddělení dalšího vzdělávání FTK, své zkušenosti dále nabízejí Michal Šafář v oblasti sportovní psychologie či Michal Botek v oblasti

zátěžového testování. Odbornou podporu ve fyzioterapii poskytují David Smékal a Ondřej Laštovička, v oblasti kondiční přípravy Michal Valenta a s výživou pomůže Zuzana Svozilová.

Do programu UNIS bylo na základě loňských výsledků vybráno 31 studentů, například judistka Renata Zachová, šermíř Jakub Jurka nebo silniční cyklista Tomáš Bárta. (vim)



## 8 fakult 1 univerzita



### Jihovýchodní terasu přírodovědecké fakulty zdobí tisícovka rostlin

Příjemné posezení s výhledem na geopark a Svatý Kopeček u Olomouce nabízí zrekonstruovaná jihovýchodní terasa přírodovědecké fakulty. Přípravy na opravu střechy a následná rekonstrukce trvaly rok a půl. „Kromě výměny staré pochozí plochy za novou byly provedeny také práce spojené se zlepšením technických vlastností střechy a odstraněny světlíky. V jejich místě vznikl prostor pro zeleň. Protože na terasu svítí poměr-

ně intenzivně slunce, zvolili jsme extenzivní zeleň, která je schopna vydržet v odpovídající kvalitě bez pravidelné závlivky a odborné péče,“ uvedl Ondřej Kolář ze správy budov.

Vzhledem k horkému létu byla zeleň osázena na začátku podzimu. „Na výběru se podíleli vedoucí Botanické zahrady přírodovědecké fakulty Václav Dvořák a Milan Antropius z Trvalkové školky. Vysázeno bylo více než tisíc kusů trvalek, cibulovin

a sukulentů,“ řekl Ondřej Kolář. Jak připomenul, rostliny budou na střeše vystaveny extrémním podmínkám, proto odborníci zvolili pro osázení menší díl travin, cibulovin a oddenkatých rostlin. Větší zastoupení pak mají na terase sukulenty – rozchodníky a netřesky. Terasa přírodovědecké fakulty je běžně přístupná veřejnosti, takže zájemci si mohou zajímavé místo s nádherným výhledem na město přijít prohlédnout na vlastní oči. (cho)

### Již druhý časopis úzce spojený s právnickou fakultou patří do prestižní databáze Scopus

Recenzovaný časopis *European Studies – The Review of European Law, Economics and Politics*, za jehož vznikem a vydáváním stojí odborníci z olomoucké právnické fakulty, byl zařazen do prestižní abstraktové a citační databáze Scopus. Ta je jedním z klíčových nástrojů bibliometrického hodnocení kvality vědeckých časopisů.

V databázi Scopus je tak nyní celkem šest odborných časopisů v oboru právo vydávaných v České republice. Z toho hned dva jsou úzce spjaty s olomouckou fakultou. Vloni byl

mezi elitní vědecké tituly zařazen fakultní recenzovaný časopis *International and Comparative Law Review* a letos uspěl časopis *European Studies – The Review of European Law, Economics and Politics*. „Je to velký úspěch pro naši fakultu a také důkaz posilování naší excelence ve vědě. Zařazení do této databáze odráží nejen obsahovou kvalitu časopisu, ale je taktéž podmíněno pečlivou několikaletou redakční prací. Za to patří díky redakčnímu týmu časopisu, zejména pak šéfredaktorce Naděždě Šiškové i výkonnému editorovi Ondreji Hamulákoví,“ zhodnotil děkan fakulty Václav Stehlík.

Periodikum *European Studies – The Review of European Law, Economics and Politics* připravuje Česká asociace pro evropská studia a Jean Monnet Centre of Excellence při PF UP. Šéfredaktorkou je Naděžda Šišková, předsedkyně zmíněné asociace a vedoucí olomouckého centra. „Rozhodně je to úspěch kolektivní, především redakční rady. Zároveň je to potvrzení, že naše rozhodnutí založit před

lety tento časopis bylo správné, a také je to ohodnocení kvality jeho obsahu,“ uvedla Naděžda Šišková.

Časopis poprvé vyšel v roce 2014. V angličtině jej vydává přední světové nakladatelství Wolters Kluwer. Od počátku byl tento titul koncipován jako mezinárodní vědecké interdisciplinární fórum. „Snažíme se o pestrost, co se týká autorů, tak i tematického záběru, který je rozhodně širší než pouze evropské právo. Prostor dáváme tématům politologickým, ekonomickým či historickým, která se vztahují k Evropské unii,“ naznačila šéfredaktorka. Redakční radu tvoří špičkoví odborníci z různých států. Je mezi nimi například světově uznávaný znalec práva EU Peter-Christian Müller-Graff z Heidelberské univerzity, Jörg Monar, profesor a bývalý rektor College of Europe, Miguel Maduro, bývalý generální advokát Soudního dvora EU a profesor na European University Institute ve Florencii, nebo Takis Tridimas, uznávaný profesor z King's College London. (eha)



## Mezinárodní ocenění tvorby Roberta Bučka

Umělcem měsíce června 2020 se pro mezinárodní platformu Itsliquid stal Robert Buček z katedry výtvarné výchovy pedagogické fakulty. K ocenění přispěl Bučkův výstavní projekt s názvem 4+1/3+kk.

„Je to pro mě velká čest, že Itsliquid vyzdvihla ve svém projektu Artist of the Month – June 2020 právě mou práci,“ uvedl Robert Buček. Výsledek soutěže vnímá tak trochu i jako satisfakci za předčasně ukončenou výstavu. „Řekněme, že je to takové odškodné. Expozice 4+1/3+kk byla totiž předčasně ukončena kvůli karanténě. Až poté mi známí z Itálie poslali výzvu k soutěži společnosti Itsliquid,“ dodal tvůrce z UP.

Původně chtěl Robert Buček připravit pro Olomouc větší retrospektivní výstavu, ale protože najít ve městě prostor, který by rozlohou pokryl potřeby některých jeho realizací, nebylo možné, rozhodl se, že výstavu rozdělí do několika míst. Nako-

nec se ukázalo, že je takové rozhodnutí pro celý projekt přínosem, neboť do pomyslné hry vstoupila i práce s konkrétními místy, s jejich architektonickou stránkou a atmosférou.

Expozice 4+1/3+kk se nakonec uskutecnila na čtyřech místech, v Galerii Caesar, Galerii XY, kostele Panny Marie Sněžné, Uměleckém centru Univerzity Palackého a jeho Atriu a v galerii Basement. Jediným způsobem propojila prostory univerzitní, sakrální i galerijní. „Z finalistů soutěže bude v příštím roce vybrán jeden autor, kterému platforma uspořádá výstavu v Benátkách. Ať už to dopadne jakkoli, pro mne to byl velký zážitek. Už sama komunikace s kurátory společnosti formátu Itsliquid mi otevřela hodně nových možností. Ze všech nejvíce se už teď těším na dvoutýdenní mezinárodní keramické setkání v Lotyšsku Ceramic Laboratory 2021,“ řekl Robert Buček. (map)



## Primát teologické fakulty: jako první v ČR nabízí kompletní online studium

Cyrlometodějská teologická fakulta se stala první vysokou školou v České republice, která má ve své nabídce studijní program, jenž je možné kompletně absolvovat na dálku. Tříletý bakalářský program Teologie v distanční formě je určen pro zájemce o základní vzhled do teologie.

Hlavním benefitem je fakt, že si každý může čas věnovaný studiu organizovat podle svého. Kurz má ale jasnou struk-

туру s přesnými podmínkami a pravidly. „Dokonce bych řekla, že online studium je náročnější než obvyklá forma. Je zde jiná logika vzdělávání vyžadující vysokou míru sebedisciplíny,“ upozornila garantka programu Gabriela Ivana Vlková.

Velkou část obsahu si zapsaní studenti mohou kdykoliv projít ve formě videopřednášek. Jednou týdně se koná také „živý“ webinar, který má blízko ke standardní výuce a umožňuje diskutovat

o probíraných tématech. Jednotliví vyučující také mají vypsané online konzultační hodiny pro vzájemný kontakt. Program umožňuje i účast na takzvaných hybridních seminářích, kdy se jednou za semestr uskuteční výuka v Olomouci, na níž se počítá s osobní účastí studentů. Nezáleží přitom, zda bude fyzická v učebně, nebo bude student sledovat online přenos semináře doma. Jednotlivé výukové moduly pak obsahují pevné „kontrolní“ body, například ve formě testů, kde si studenti ověřují, co se v daném předmětu naučili. Každý předmět se ukončuje zápočtem nebo zkouškou na dálku.

Program nabídne studentům kompletní filozofický a teologický základ, cílem je přivést posluchače k systematické reflexi nejrůznějších životních zkušeností. „Absolvent by (si) měl umět odpovědět na celou řadu otázek také v perspektivě dialogu s lidmi různých kultur a hodnotového zaměření,“ dodala docentka Vlková. První studenty přijala teologická fakulta do online programu, který v České republice zatím nemá obdoby, již v tomto akademickém roce. Do budoucna fakulta uvažuje také o akreditaci navazujícího magisterského studia a o anglické podobě programu. (vim)



# Vědci z RCPTM vyslali do boje s covid-19 magnetické nanokuličky

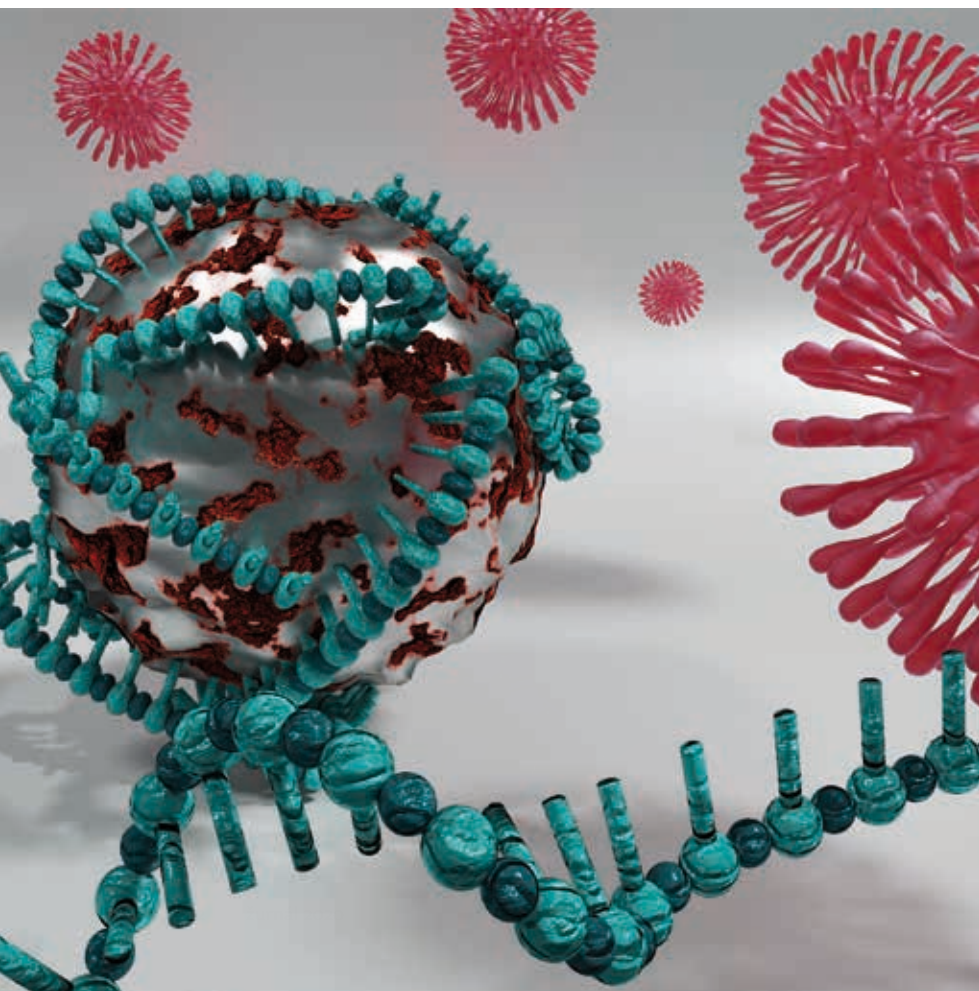
Mimořádné situace si žádají mimořádné činy. Právě za ten lze považovat rychlou reakci vědců z Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů (RCPTM) přírodovědecké fakulty, kteří ve velmi krátké době vyvinuli magnetické nanokuličky pro izolaci virové RNA pro testování covid-19. Nanočástice jsou důležitou součástí technologie testování na

covid-19 vytvořené v Ústavu organické chemie a biochemie (ÚOCHB) Akademie věd ČR, která zásadně pomohla v době vrcholící první vlny koronavirové pandemie. Zájem o olomoucké nanokuličky navíc stále roste.

„Oxid křemičitý, který obaluje magnetické nanočástice, má velkou schopnost vázat nukleové kyseliny. Díky obrovské-

mu povrchu nanočástic se na ně efektivně zachytí velké množství virové RNA. Navázané molekuly RNA lze snadno izolovat pomocí externího magnetu pro účely diagnostiky metodou PCR,“ popsal fungování nanokuliček jeden z autorů technologie Radek Zbořil z RCPTM.

Podle Pavla Šáchy z ÚOCHB byla právě izolace virové RNA úzkým hrdlem ce-



**Miniaturní částice s magnetickým jádrem a tenkou křemennou slupkou mají velikost cca 30 nanometrů. Shlukují se do zhruba mikronových klastrů, což je výhodné pro rychlost separace nukleových kyselin.**

lého procesu přípravy nové technologie. „V době koronavirové krize nebyly dostupné zahraniční RNA izolační kity, proto jsme hledali v českých institucích vhodné magnetické částice schopné vázat virovou RNA. Nanočástice z RCPTM se ukázaly být nejlepší: mají rychlou odezvu na magnetické pole, velkou kapacitu pro vazbu RNA a je možné je připravovat ve velkém množství,“ uvedl Šácha, který řídil vývoj nového testovacího protokolu.

Při vývoji nanokuliček využili vědci z RCPTM znalosti v oblasti nanomateriálového i medicínského výzkumu. V řádu dní tak mohli připravit nový typ magnetických nanokuliček o velikosti několika desítek nanometrů s vhodně upraveným povrchem. Nanočástice navíc dokážou vyrábět ve velkém.

„V jednom cyklu jsme schopni připravit materiál pro desítky tisíc testů na covid-19. Jedná se o několikastupňovou syntézu, která je ovšem plně převeditelná do většího měřítka. Kapacitu tak dokážeme i řádově navýšit,“ objasnil Ivo Medřík, který se na vývoji nanočástic významně podílel.

Technologii se podařilo úspěšně ověřit ve Státním zdravotním ústavu v Praze, v nemocnicích v Motole nebo Na Bulovce, v brněnském CEITECu, pražském BIOCE-Vu nebo olomouckém Ústavu molekulární a translační medicíny. Národní referenční laboratoř pro chřipku a nechřipková virová respirační onemocnění ze Státního zdravotního ústavu otestovala ÚOCHB-RCPTM RNA izolační kity a potvrdila jejich srovnatelnou účinnost se soupravami předních světových dodavatelů materiá-

lů pro izolaci nukleových kyselin – Roche a ThermoFisher Scientific.

„Výsledky potvrdily, že naše magnetické částice jsou z hlediska účinnosti izolace virové RNA srovnatelné s komerčními materiály. S ohledem na produkční kapacitu a nižší výrobní náklady jsou tak zajímavé pro řadu komerčních partnerů na trhu,“ doplnil Zbořil.

To potvrzuje i ředitel Vědeckotechnického parku Univerzity Palackého Roman Jurečka. „Dodali jsme materiál už pro desítky tisíc izolací a zájem o magnetické kuličky stále roste – jak ze strany firem, tak akademických pracovišť. Rozšiřuje se navíc i škála jejich použití. Kolegové z Univerzity Karlovy například využívají olomoucký materiál pro vývoj sad na diagnostiku dalších virových onemocnění,“ uzavřel Jurečka.

## Aplikace z fakulty tělesné kultury umožňuje měřit stres zaměstnanců

Vědci z fakulty tělesné kultury (FTK) ve spolupráci s Vědeckotechnickým parkem UP vyvinuli unikátní algoritmus pro vyhodnocování srdeční frekvence, kterým lze monitorovat stres u zaměstnanců. Díky výraznému zkrácení a zjednodušení měření je možné aplikaci využívat i v domácích či pracovních podmínkách.

Měření variability srdeční frekvence (VSF) je dosud běžně využíváno především u sportovců. Výkyvy srdeční frekvence odrážejí aktivitu nervového systému a jsou objektivním indikátorem reakce organismu na fyzický a psychický stres, nezávisle na pocitech jedince. Výsledky měření lze využít i ke zhodnocení stavu zaměstnanců, kteří pracují pod určitým tlakem. Je tak možné určit úroveň jejich přepracování a pomoci snížit riziko pracovního úrazu či neschopnosti.

„Hlavní výhodou aplikace je zkrácení doby měření na tři minuty z původních patnácti, které potřebovala desktopová aplikace vyvinutá na FTK před více než pětadvaceti lety týmem okolo docenta Salingera a profesora Opavského. První významnější zkrácení algoritmu vyšetření na deset minut navrhl docent Botek, který se zabývá využitím měření VSF u sportovců. Radikální úsporu času však přináší až

tato nová mobilní aplikace,“ vyzdvihl Jakub Krejčí z katedry přírodních věd v kinantropologii.

Měření, pro které lze využít všechny obvyklé hrudní pásy s technologií Bluetooth, probíhá jednu minutu vestoje a poté dvě minuty vleže. Testovaný také odpovídá na několik otázek týkajících se jeho pocitů. Data následně aplikace vyhodnotí, vypočítá takzvané TR skóre a navrhne konkrétní doporučení pro pokračování tréninku

či pracovní zátěže. Výsledky i doporučení se dají prohlížet v mobilní aplikaci i ve webovém rozhraní a sdílet s trenérem nebo oprávněným pracovníkem ve firmě. Aplikaci je možné přizpůsobit dle reálných potřeb klienta.

Diagnostický nástroj vznikl díky projektu Proof-of-Concept Vědeckotechnického parku UP, který byl spolufinancován Technologickou agenturou ČR v rámci programu GAMA. (vim)



Foto: Martin Višňa

# Jednoduchý screeningový test odhalí přítomnost nového koronaviru za hodinu

Zhruba za hodinu po odběru umí prokázat přítomnost nového koronaviru SARS-CoV-2 a odhalit infekci i u bezpříznakových jedinců v akutní fázi nemoci. Řeč je o screeningovém testu, který vyvinuli vědci z lékařské fakulty ve spolupráci se společností Institute of Applied Biotechnologies (IAB). Nyní ho nabízejí k pilotnímu testování při různých příležitostech včetně sportovních či kulturních akcí. Díky jednoduché aplikaci a nízkým nákladům může test doplnit současný diagnostický program a snížit šíření nemoci covid-19.

Do vývoje screeningového testu se zapojili výzkumníci Ústavu imunologie, který se této problematice a roli imunitního systému během a po prodělané nemoci covid-19 věnuje od začátku pandemie. Práci popisující klíčové vlastnosti testu publikovali v srpnovém vydání prestižního odborného časopisu *Diagnostics*. „Test umožňuje získat výsledky bez náročné izolace RNA, a to během zhruba hodiny od odbě-

ru. Nemá ambice plně nahradit diagnostické prokázání viru, ale může pomoci najít bezpříznakové osoby s akutní infekcí, které se nejvíce podílejí na šíření viru,“ objasňuje přednosta ústavu Milan Raška. Test má dostatečnou citlivost a je vhodný pro akutní fázi nemoci, která je pro přenos mezi jedinci nejdůležitější. Naopak neprokazuje jedince, kteří již infekci prodělali v minulosti.

## Snadno, rychle a levně

První fázi testu zvládne každý sám, i bez asistence zdravotníka. Odběrovou špičkou nejprve provede výtěr z nosu a následně ji uzavře do mikrozkrumavky se speciálním médiem. O další se postarají v laboratoři. „Virus se poté inaktivuje zahřátím, takže ztrácí svou infekční schopnost, a ihned se provede vyhodnocení pomocí PCR techniky. Test je velmi snadno proveditelný pro laboratorní personál i zaškolené studenty se zkušeností s PCR,“

přibližuje postup Regina Fillerová, která se na vývoji testu podílela.

Díky nízké ceně do 500 korun a rychlosti je možno testování pravidelně opakovat. „V případě využití testu na větších společenských či sportovních akcích by byl přítomen odběrový personál vybavený ochrannými pomůckami. Test může významně přispět ke zmírnění strachu z této nemoci a omezit restriktce v kultuře, cestování a sportu. Myslíme si, že může doplnit současný diagnostické schéma a zpomalit šíření viru,“ říká vedoucí univerzitního řešitelského týmu Eva Kriegová.

Podle ní byl již ukončen proces validace testů. S jejich pomocí je rychlé testování covid-19 možné téměř kdekoli – na letištích, pracovištích, sportovních utkáních nebo kulturních akcích. „Uvažujeme i o možnosti mobilní laboratoře, kterou by si zájemci mohli objednat a získali by tak komplexní řešení od odběru až po zjištění výsledku,“ objasnil Petr Kvapil z privátní firmy IAB, která s olomouckými akademiky spolupracuje už od roku 2015, kdy vznikl společný projekt OLGEM mezi LF UP a Vysokou školou báňskou – Technickou univerzitou Ostrava.

## Imunitní systém po prodělané nemoci covid-19

Kromě vývoje rychlých testů pro prokázání nového koronaviru se v Ústavu imunologie věnují také výzkumu změn imunitního systému po prodělané infekci. „Projekt vznikl ve spolupráci s lékaři z Plicní kliniky LF UP a FNOL a jeho cílem je určit změny buněčné imunity, tvorby protilátek a vliv genetické výbavy na akutní a dlouhodobé plicní postižení a výskyt infekcí v post-covid období,“ doplňuje Raška. Na této aktuální problematice pracují také odborníci a studenti stávajících oborů i nových studijních programů Imunofarmakoterapie a Bioinformatika a výpočetní biologie, které se letos v ústavu nově otevírají.





text: Martin Višňa  
foto: Jakub Čermák

portrét

# Milan Kolář

emeritní děkan Lékařské fakulty UP,  
přednosta Ústavu mikrobiologie LF UP  
a Fakultní nemocnice Olomouc



### Milan Kolář (\* 1964)

Přednosta Ústavu mikrobiologie Lékařské fakulty UP a Fakultní nemocnice Olomouc, emeritní děkan a současný proděkan LF UP pro legislativu, vnitřní organizaci, PR a specializační vzdělávání. Rodák z Prostějova. S LF UP je spjat již od roku 1982, kdy byl přijat ke studiu Všeobecného lékařství, od roku 1988 působí v Ústavu mikrobiologie. Ve své odborné práci se zaměřuje především na antibiotickou léčbu bakteriálních onemocnění a problematiku bakteriální rezistence. Jako autor nebo spoluautor má na svém kontě přes dvě stě původních publikací, desítku monografií, více než 400 přednášek doma i v zahraničí, zhruba 4600 citací a H-index 26. Je členem vědeckých rad několika lékařských fakult v ČR a na Slovensku, předsedou olomouckého Spolku lékařů a vědeckým sekretářem Společnosti pro lékařskou mikrobiologii ČLS JEP. Jeho největším koníčkem je historie, zejména starověk. Je ženatý, syn je absolventem Právnické fakulty UP.

Je stále v jednom kole, vždy však vstřícný, usměvavý a optimistický, občas ho až člověk podezřívá z nějakého tajného zdroje energie. Svoji práci dělá s obrovským nadšením, je pro něj srdeční záležitostí, byť mívá jen pár volných nedělí v roce. Asi není člověka, který by se sžil s mottem Lékařské fakulty UP „Mente et corde“ (Rozumem a srdcem) více než on. Milan Kolář. Profesor mikrobiologie, uznávaný lékař a vědec, oblíbený pedagog a kolega, který v letech 2011–2019 stál v čele fakulty a nyní je proděkanem v týmu děkana Josefa Zadrazilů.

V žilách Milanu Kolářovi ze čtvrtiny koluje slovenská krev, i to může být vysvětlení jeho temperamentu. Pochází ale z Prostějova a část dětství strávil díky otcovým služebním cestám v Indii, Íránu, Brazílii či Egyptě. Památky v Alexandrii, Káhiře a dalších místech v něm posilovaly zájem o historii, dokonce uvažoval o jejím studiu.

Na gymnáziu ale historie získala konkurenta, který později převážil – medicínu. „Těžko říci, co bylo prvním impulzem. Nepocházím z lékařské rodiny. Ale měl jsem rád biologii, ve škole mi pomáhala fotografická paměť, možná v tom hrála roli i Nemocnice na kraji města,“ přemýšlí. K rozhodnutí podat si přihlášku na Lékařskou fakultu UP přispěla i praktická úvaha: medicínu nelze dělat jako koníček.

K mikrobiologii se dostal díky celosvětově uznávanému bakteriologovi a jednomu z nejcitovanějších českých vědců 70. let Václavu Hájkovi, který mu nabídl místo pomocné vědecké síly. „Díky němu jsem poznal mikrobiologii hlouběji už jako student a zjistil

jsem, že mi tento obor vyhovuje, mimo jiné tím, jak prochází celou medicinou. Oproti přání pana profesora věnovat se především taxonomii stafylokoků jsem se začal orientovat na klinickou mikrobiologii. Myslím, že mi to stále ještě trochu vyčítá.“

Lékařská mikrobiologie je dnes podle Milana Koláře mnohem suverénnější a sebevědomější. „Vždy byla servisem pro kliniku, podobně jako biochemie, vedle diagnostiky ale stále aktivněji vstupuje i do léčby pacientů. Například antibiotickou terapií bakteriálních infekcí, zejména u pacientů v intenzivní péči, vede klinický mikrobiolog, který v podstatě určí bakteriálního původce a optimální léčbu u konkrétního pacienta. Zároveň musí myslet i na celou společnost. Hrozí, že nebudeme schopni léčit těžké život ohrožující infekce a bakteriální rezistence se stane nejčastější příčinou úmrtí. Zachovat účinek antibiotik je největší úkol dnešní mikrobiologie a brzy možná největší problém medicíny,“ vysvětluje. Sám se právě bakteriální rezistencí, antibiotickou léčbou a vývojem nových antibakteriálních látek zabývá.

Pracovníky jeho ústavu aktuálně zaměstnává i jeden mediálně viditelnější problém – koronavirus SARS-CoV-2. „Je to náročné, takovou situaci nepamatuji. Epidemie ale ukázala, jak je naše medicína schopná a s jakým entuziasmem přistupují lékaři a další zdravotnický personál ke své práci. To jsem viděl i u nás na ústavu, tým se neuvěřitelně stmelil a fungoval s přesvědčením, že společně vše zvládneme. Vždy budu na naší mikrobiologii a její za-

městnance hrdý. Je povznášející, když člověk chodí rád do práce a má pocit, že to, co dělá, má smysl a pomáhá lidem.“

Jako pedagog Milan Kolář při přednáškách sází na zajímavý obsah a živý projev, udržuje studenty neustále ve střehu, komunikuje s nimi. Zastává názor, že u zkoušky se má student poučit, a když neuspěje, má přesně vědět proč. Během svého studia opakoval zkoušku jen dvakrát, v jednom případě dodnes netuší, proč „vyletěl“. Jinak neměl se studiem problémy a nejednou hrál se spolužáky při přednáškách mariáš. „Červený diplom mi utekl jen kvůli trojce z tehdy povinné vojenské přípravy, což byl pro některé učitele z vojenské katedry nejdůležitější předmět,“ vzpomíná.

„Medikům vždy říkám, že to jsou nejkrásnější roky, na které nezapomenou. Studium je náročné, ale navázaná přátelství jsou na celý život. Člověk i hodně dospěje, téma zdraví a smrti ho promění,“

téma zdraví a smrti ho promění,“ dodává profesor, kterého medicí vloni zvolili jako nejlepšího učitele preklinických oborů.

Milan Kolář se od roku 2004 podílí také na vedení lékařské fakulty, osm let byl jejím děkanem. „Chtěl jsem, aby fakulta byla vnímána jako prestižní škola, přátelská ke studentům, s perfektním vědeckým výkonem a výbornými vztahy především s Fakultní nemocnicí Olomouc. To se, myslím, povedlo. Měl jsem vynikající tým proděkanů a výhodu v tom, že jsem navázal na práci Zdeňka Koláře, který mimo jiné nastartoval vědecký boom fakulty. Také je radost mít za partnera takového ředitele nemocnice, jako je Roman Havlík. Jsem přesvědčen, že naše přátelství a vzájemné souznění přispěly k úspěšnému rozvoji fakulty i nemocnice, které spolu tvoří jedno tělo a duši.“

Za svou přednost při jednání s lidmi považuje přiměřenou míru racionality, opti-

mismu a empatie. Pracovními povinnostmi se nicméně nyní snaží trávit méně času než dříve, přestože o sobotách chodí na ústav automaticky. „Mám svou práci rád, baví mě. Doma se už ale snažím nepracovat. Raději si něco přečtu nebo se na něco podívám. Mám rád historické filmy nebo třeba Star Trek. Rád také poslouchám audioknihy, v autě mám dramaturgie českých her. Na dovolenou si vždy беру dostatek literatury ve čtečce. A když mám možnost, projedu se na kole,“ dává nahlédnout do svých koníčků.

Od nich se odvíjí i doporučení pro dobu, kdy je hlavním tématem epidemie. „Je důležité brát všechno racionálně a s klidem, neutápět se v katastrofických scénářích. Koronavirus je nebezpečný, ale místo čtení negativních zpráv je lepší čas využít k povznesení ducha, k něčemu, co člověka baví,“ uzavírá Milan Kolář.

---

**„Medikům vždy říkám, že to jsou nejkrásnější roky, na které nezapomenou. Studium je náročné, ale navázaná přátelství jsou na celý život. Člověk i hodně dospěje, téma zdraví a smrti ho promění.“**



**Yvona Lovečková**

**zástupkyně přednosty Ústavu mikrobiologie pro léčebnou péči**

První setkání s Milanem Kolářem se datuje do našich studentských let, kdy jsme se setkávali v tehdejší Ústavu mikrobiologie a imunologie a oba se věnovali studentské vědecké činnosti. Zájem o obor nás spojil i v dalších letech a spojuje nás stále. Již řadu let spolupracujeme na stejném pracovišti a shodně se dominantou našeho zájmu stala zejména problematika antibiotické terapie s úzkou vazbou na pacienty. Milana si velice vážím nejen jako předního odborníka, ale také jako člověka. Dá se říci, že neznám člověka s obdobně vysokým pracovním tempem, který si přitom zachovává veselou mysl a je pro své okolí zdrojem životní energie a dobré nálady, je velmi společenský a oblíbený nejen mezi kolegy, ale i ve studentské obci. Je potěšením mít jej za kolegu a přítele.



**Marek Šlachta**

**emeritní předseda Spolku mediků LF UP, student šestého ročníku Všeobecného lékařství**

Na naší fakultě snad není osoby, která by neznala pana profesora Koláře. Skvělý pedagog. Vážený odborník. Výtečný rétor. Člověk s obdivuhodnou dávkou pozitivní energie a auroou vyzářujícího klidu. Velmi úsporný výčet, jak pan profesor působí na své okolí. Jako bývalý předseda Spolku mediků jsem měl tu čest se často společně setkávat. Pana profesora vždy zájmal názor studentů, a pokud to je jen trochu reálné, stojí na jejich straně. Není sporu, že patří k těm akademikům, kteří ctí motto naší fakulty „Mente et corde“. Z jeho přednášek, znalostí a třeba také role oblíbeného Mikuláše každý hned pozná, že není jen rozumem, ale zároveň i srdcem fakulty. Těším se na další společná setkání, třeba při řešení komplikovaných pacientů v klinické praxi.



## Právnická fakulta získala Cenu Bezpečnostní rady státu

Právnická fakulta je laureátem Ceny Bezpečnostní rady státu za významný přínos v oblasti bezpečnostní politiky České republiky pro rok 2020. Rozhodla o tom Bezpečnostní rada státu. Ocenila tak dlouhodobou a progresivní práci fakulty v otázkách bezpečnosti a v oblasti mezinárodního humanitárního a operačního práva.

Právnická fakulta uspěla v hlavní kategorii. „Fakulta byla oceněna za aktivní činnost v bezpečnostní komunitě v rámci České republiky i na mezinárodní úrovni se zaměřením na oblast osvěty, vzdělávací

a vědecké činnosti,“ píše se v usnesení Bezpečnostní rady státu.

Získání ceny těší děkana fakulty Václava Stehlíka. „Odráží dlouholetou práci akademiků naší fakulty, zejména pak kolegů z katedry mezinárodního a evropského práva a katedry politologie a společenských věd. Poděkování patří nejen proděkanu Martinu Faixovi, který je v čele týmu věnujícího se bezpečnostním otázkám a mezinárodnímu humanitárnímu právu, ale i všem, kteří se v této oblasti angažují. Koneckonců aktivity a trvalý

zájem fakulty na výzkumu této problematiky vyústily vloni v otevření Centra pro mezinárodní humanitární a operační právo. Pevně věřím, že reflexe práce ve formě prestižní ceny bude pro kolegy dalším povzbuzením,“ okomentoval úspěch děkan.

Slavnostní předávání se uskutečnilo v Lichtenštejnském paláci. Fakultu reprezentovali Zdenka Papoušková, která jako děkanka fakultu vedla v době nominace, současný děkan Václav Stehlík a také proděkan Martin Faix. (eha)

## Benjamin Hildenbrand z filozofické fakulty je vítězem překladatelské soutěže



Vítězem letošního ročníku překladatelské Ceny Susanny Roth se stal Benjamin Hildenbrand z katedry romanistiky Filozofické fakulty UP. Soutěž, jejímž cílem je mimo jiné propagace a šíření české literatury v zahraničí, každoročně vyhlášeje České centrum v Paříži.

„Je to uznání mé práce a povzbuzení do budoucna, abych v překládání pokračoval, protože zatím je to pro mě spíš koníček. V roce 2015 jsem dostal cenu Václava Černého, je příjemné mít své jméno spojené s lidmi, kteří toho v oblasti překladu české literatury tolik udělali. Zejména Václav Černý, odbojář a disident. Vedle takových

osobností se člověk cítí maličký,“ řekl oceněný překladatel.

Mezinárodní překladatelská soutěž, nesoucí jméno po švýcarské bohemistce a překladatelce Susanně Roth, je určena překladatelům z českého jazyka do 40 let věku. Letos měli soutěžící přeložit úryvek z knihy Vytěženey kraj od Veroniky Bendové. Soutěž pořádá České literární centrum ve spolupráci s Českými centry. Do letošního ročníku se jich zapojilo dvanáct, například ve Francii, Japonsku, Velké Británii či Polsku, které doplnily jako organizátoři i čtyři zastupitelské úřady, mimo jiné v Litvě a Severní Makedonii. (map)

# Výzkum studenta Ondřeje Kováče může otevřít cestu k novému typu účinných antibiotik

Vývoji nového typu účinných antibiotik by mohl výrazně pomoci výzkumný projekt studenta přírodovědecké fakulty Ondřeje Kováče, který své bádání zaměřil na první totální syntézu antibiotika kibdelymycin. Tato látka vykazuje zajímavou širokospektrální antibakteriální aktivitu a má velkou šanci stát se základním kamenem nového antibiotika, s jehož pomocí by lékaři mohli lépe bojovat s rostoucí rezistencí životu nebezpečných bakterií. Ondřej Kováč díky tomuto projektu patří mezi dva letošní držitele grantu Nadace Experientia.

„Totální syntéza by přispěla k přípravě kibdelymycinu a k potvrzení jeho chemické struktury. Mohlo by to vést k vývoji nového typu antibiotik na jeho bázi se zajímavými antibakteriálními vlastnostmi. Samozřejmě se jedná o velmi složitou strukturu, syntéza si bude určitě žádat více než rok práce v laboratoři,“ popsal svůj projekt Ondřej Kováč, který na přírodovědecké fakultě studuje organickou chemii.

Vědci podle Kováče předpokládají, že je látka kibdelymycin inhibítorem DNA gyrázy a bakteriální topoisomerázy IV, což jsou důležité enzymy nezbytné pro DNA replikaci bakteriálních buněk. Snížení aktivity těchto dvou enzymů pomocí této látky by mělo výrazný antibakteriální efekt.

Ondřej Kováč od Nadace Experientia získá částku 950 000 korun, díky níž vycestuje na roční stáž na Universitát Innsbruck, kde bude pokračovat v projektu. „Získání grantu mě moc potěšilo, splnil se mi sen. Manželé Dvořákovi, kteří nadací vedou, jsou úžasní v tom, co dělají. Podporují mladé vědce, chtějí jim usnadnit začátek samostatné vědecké kariéry a šířit dobré jméno české chemie,“ uvedl Ondřej Kováč.

Student organické chemie rozšíří řadu 15 excelentních mladých vědců a vědkyň do 35 let z oboru organické, bioorganické a medicínské chemie, kteří díky nadační podpoře vycestují na roční stáž na špičkové vědecké pracoviště. (cho)



## Pedagogická fakulta se podílela na vítězném projektu soutěže Lemur

Absolutním vítězem patnáctého ročníku oborové soutěže Lemur – Česká cena za public relations 2020 (Lemur 2020) se stal projekt České děti v kybersvětě, zaměřený na chování dětí na internetu. Vytvořila jej společnost O2 Czech Republic a podílel se

na něm tým portálu E-Bezpečí Pedagogické fakulty Univerzity Palackého s agenturou FleishmanHillard.

„Cena je pro nás důkazem toho, že naše fakulta umí dělat zajímavé a smysluplné aktivity s celospolečenským dopadem,“

uvedl Kamil Kopecký, vedoucí Centra prevence rizikové virtuální komunikace PdF UP. Dodal, že cílem vítězného projektu je především osvěta rizik, která představuje pro děti internet. Projekt se dokázal prosadit v konkurenci 119 soutěžících, kteří podali celkem 243 přihlášek v 31 kategoriích. „Bez propojení s komercí by to bylo mnohem obtížnější. Společnost O2 s námi tvořila kampaň, jež cílila na oblast online bezpečnosti, součástí naší práce byl výzkum, kauzy i popularizace témat prostřednictvím besed. Projekt se stal i inspirací k natočení celovečerního dokumentu V síti, který mapuje online sexuální obtěžování mladých dívek. Myslím, že se můžeme považovat za ukázkou funkčního propojení akademického a firemního sektoru,“ dodal Kamil Kopecký.

Projekt České děti v kybersvětě získal nejen titul Absolutního vítěze, na první místo dosáhl i v kategoriích Společenská odpovědnost a filantropie, Integrovaná komunikace a Technologie, IT. Soutěž pořádá Asociace public relations, jejímž posláním je mimo jiné reprezentovat obor PR. (map)



## Univerzita posiluje v Evropské biotechnologické federaci

Univerzita Palackého výrazně posílí svoji pozici v Evropské biotechnologické federaci (EFB). Viceprezidentem neziskové organizace sdružující národní biotechnologické společnosti, vědecké společnosti a ústavy, univerzity, biotechnologické firmy i jednotlivce, byl zvolen ředitel Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum (CRH) Ivo Frébort. Současně povede nově zřízenou divizi Rostliny, zemědělství a potraviny. Členkou řídicího výboru EFB se stala Michaela Holecová z CRH.

„Pozice viceprezidenta EFB si velmi vážím, je výsledkem dlouholeté spolupráce našeho vědeckého centra s touto organizací. Velmi rád přispěji k naplnění

hlavního cíle EFB, jímž je propagace a podpora rozvoje biotechnologií v Evropě,“ uvedl Frébort. Jím vedené CRH, které sdružuje vědecké týmy Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého a olomouckých pracovišť Ústavu experimentální botaniky Akademie věd ČR a Výzkumného ústavu rostlinné výroby, je členem EFB od roku 2011. Úzce spolupracuje rovněž s Asijskou biotechnologickou federací.

EFB má 80 členů z řad institucí z celé Evropy a přes 25 tisíc členů z řad odborníků. Propaguje bezpečné, udržitelné a prospěšné využívání základního výzkumu a inovací v biologických vědách a zároveň poskytuje prostor pro mezioborovou a mezinárodní spolupráci. (srd)



## Literární soutěž UP nabídla mimořádně silný ročník

Již po šestadvacáté mohli studenti přihlásit své básnické a prozaické texty do Literární soutěže pro studenty UP vyhlášené rektorem. Odborná porota, ve které usedla literární expertka Jana Vrajová, básník a držitel cen Magnesia Litera Radek Malý, spisovatel Michal Šýkora a odborník na vizuální kulturu Martin Foret, letos hodnotila celkem 84 příspěvků od 76 studentů. O ocenění se nově ucházela i díla v kategorii Komiks.



Výsledky soutěže byly vzhledem k okolnostem souvisejícím s pandemií koronaviru zveřejněny pouze na webu. „Vysoký zájem o soutěž a kvalitní příspěvky do ní zasláné dokazují, že je na UP mnoho literárních talentů. Odborná komise měla opět náročný úkol vybrat na nejlepší díla. Chtěl jsem všechny účastníky v literární činnosti podpořit na slavnostním vyhlášení, ale bohužel pandemie koronaviru nám to překazila. Pokračujte, prosím, v literární tvorbě, ať už jste skončili na jakémkoliv místě onoho pomyslného žebříčku, protože má smysl sama o sobě,“ uvedl rektor Jaroslav Miller.

Vítězem básnické kategorie se stal student filozofické fakulty Ondřej Hrabal. Druhé místo za poezii získal student katedry filozofie Matěj Kulišťák, třetí Radek Touš, doktorand oboru Česká literatura. Čestným uznáním se může pochlubit student katedry anglistiky a amerikanistiky Martin Schweitzer.

V kategorii Povídka zvítězila studentka filozofické fakulty Barbora Hermanová. Druhé místo obsadila Tereza Sládečková, studentka žurnalistiky. Třetí si pak rozdělili posluchačka katedry divadelních a filmových studií Helena Siegerová a Toby Wehle, student katedry anglistiky a amerikanistiky. Čestné uznání za povídku si zasloužila studentka žurnalistiky Terezie Krejčí.

V kategorii Komiks bylo uděleno čestné uznání, které získala Magdaléna Michlová za komiks Změny přicházejí ve vlnách.

„S kolegy v porotě jsme se shodli, že letošní ročník byl mimořádně silný, sešla se celá řada poutavých a originálních příspěvků, a měli jsme tak z čeho vybírat. Konkurence byla velmi vysoká, což může nejvíce těšit ty z vás, kteří nakonec získali ocenění. Za porotu gratuluji všem, kteří se umístili, a těm, na které se nedostalo, chci vzkázat: pište dál,“ řekl předseda odborné poroty Michal Šýkora. (krej)

# Univerzita v prestižním žebříčku vyrovnala historicky nejlepší umístění

Celkem 501. až 600. místo ve světě a druhá pozice v republikovém srovnání vysokých škol. To jsou výsledky Univerzity Palackého v prestižním mezinárodním žebříčku vysokých škol Academic Ranking of World Universities 2020 (ARWU). Nejstarší moravská univerzita v něm vyrovnala své historicky nejlepší umístění, jehož dosáhla v loňském roce.

ARWU, známý také jako Šanghajský žebříček, srovnává tisícovku světových univerzit, přičemž zohledňuje především jejich vědecký výkon. Stejně jako v minulosti mu vévodí Harvard University a svoje loň-

ské pozice obhájily také druhá Stanford University a třetí University of Cambridge. Tuzemské vysoké školství reprezentuje sedm vysokých škol. Nejlépe si v hodnocení vede Univerzita Karlova na 201. až 300. pozici. Na třetím místě za UP, která se v žebříčku umístila poprvé před čtyřmi lety, je stejně jako loni Masarykova univerzita (601. až 700.).

Žebříček přináší také umístění jednotlivých univerzit dle různých oborů – přírodních věd, technických věd, věd o živé přírodě, lékařských věd a společenskovedních oborů. „Významným indikátorem, který

nám v rankingu pomohl zajistit druhou pozici v rámci tuzemských vysokých škol, byla zejména citovanost prací našich akademických pracovníků. Zároveň je potěšující, že v případech hodnocení výsledků některých oborů jsme se dostali v republice až na první pozici, a to v oblasti Věda o materiálech a inženýrství a v oblasti Zemědělské vědy, kde sdílíme první místo s Univerzitou Karlovou. To potvrzuje kvalitu vědecké práce na naší univerzitě a patří za to poděkování všem, kteří se o tyto výsledky zasloužili,“ uvedla prorektorka pro strategické plánování a kvalitu UP Hana Marešová. (srd)

## jazykové okénko

Také samotný způsob, jakým o covidu referují média a politikové, bude brzy skvělým tématem pro badatele, kteří se zabývají tím, čeho všeho lze dosáhnout mluvením a psaním. Média před námi rozvírají pestrý vějíř všelijakých komunikačních strategií, informací a poloinformací, pravd a polopravd.

Potěšitelné je, že Češi a jejich jazyk na toto všechno reagují vesměs s humorem, který nepochybně přispívá i k odolnosti organismu. Od jara potkávám v textech slova jako *domolená* „práce z domu, nikoli snad intenzivní“, *harantěna* „nucený pobyt dětí doma po uzavření škol“ nebo *koronasádlo* „kilogramy, které člověk nechtěně nabral v době karantény“. Žeň složených slov s komponentem korona – je jistě značná. Běžně se užívají slova jako *koronafob*, *koronakrize*, *koronamánie*, *koronapanika*, *koronaprázdniny*, *koronasemafor*, *koronasvět*, *koronašilenství* nebo *koronavtipy*.

Hravěji zacházejí s komponentem *korona-* výrazy jako *koronáček* „člověk, který ve jménu covidu terorizuje své okolí“, *koronaut* „zdravotnický pracovník v ochranném obleku (podle vzoru kosmonaut)“, *koroniny* „koronavirové prázdniny“ nebo *korontěna* „karantěna kvůli covidu“. Vynalézavě pracují Češi i se samotným jménem příslušné skupiny virů, resp. se jménem nemoci: máme *koronáč*, ale také *kovídek* či *covídek*, což je pojmenování skoro mazlivé. Základ covid je v češtině přirozeně produktivní: vedle běžného adjektiva *covidový* je i *covidní* „covid-pozitivní“ a také substantivum *covidiot* „člověk přehnaně reagující na pandemii“.

K těmto „jádrovým“ termínům se pak druží některé neologismy týkající se atributů dnešního života, především hnízdo slov tematizujících fenomén *roušky*: *roušička* „žena, která šije roušky“, *rouškař* „umírněný zastánce nošení roušek“, *rouškofil* či *rouškomil* „člověk, který nosí roušku i tam, kde to není nařízeno“, *rouškomat* „automat na roušky“, *rouškovaná* „něco jako hra: nasadíme si roušky vždy až v okamžiku, kdy se spatříme“, *rouškovat* „nosit roušky“, *rouškovka* „vývar vzniklý vyvařením roušek v hrnci“, *rouškovně* „příspěvek na zakoupení roušky“ nebo *rouškovník* „zpravidla stojan nebo stolek, kde jsou zdarma k dispozici roušky“.

Skoro jako zaklínadlo nyní funguje slovo *vakcína*. Jeho etymologie je pozoruhodná: vede až k anglickému lékaři E. Jennerovi, který r. 1796 naočkoval pacienta kravskými neštovicemi. Ty byly méně nebezpečné než neštovice lidské, zvané pravé nebo taky černé, a vznikala po nich imunita proti pravým neštovicím. Kravské neštovice se latinsky jmenovaly *virus vaccinus* – základem tohoto názvu bylo latinské slovo *vacca* „kráva“.

To jsou objevy, nad kterými člověk prostě žasne. Třeba přinese i tahle naše nepříjemná doba nějaké podobné plody. Nejen *vakcíny*, které ostatně nemusejí být všelékem, ale třeba i něco jiného, co nám v budoucnu bude pomáhat a prospívat.

—  
***Celá ta lapálie s nemocí covid-19 mezi jiným ukázala, jakou roli může v dějinách jazyka a komunikace hrát málo pravděpodobný faktor. V důsledku pandemie se v češtině objevily desítky nových slov a mnohé výrazy, které se dříve užívaly jen v odborné komunikaci, se staly „obecným majetkem“.***

**Ondřej Bláha**  
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad *Okolo češtiny* vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

## Medaile pro profesorku Hrabovou

Při příležitosti Dne české státnosti se uskutečnilo slavnostní předávání Stříbrných pamětních medailí předsedy Senátu Parlamentu ČR. Mezi oceněnými byla i emeritní profesorka FF, historička Libuše Hrabová, která získala medaili za „příkladnou houževnatost a vytrvalost a pozvednutí historické vědy v České republice“.



Profesorka se specializuje na dějiny Polabských Slovanů. Kromě uceleného a systematického výzkumu tohoto zaniklého etnika se zabývá obšírněji také středověkou historiografií a christianizací. Vědeckou a pedagogickou kariéru zahájila na katedře historie na UP, kterou musela v roce 1970 z politických důvodů opustit. V době tzv. normalizace pracovala jako knihovnice ve Státní vědecké knihovně v Olomouci. Komunistický režim jí nedovolil publikovat a pedagogicky působit. Přesto se snažila své znalosti předávat druhým, buď samizdatovými publikacemi, nebo v podobě neoficiálních přednášek. V roce 1990 se na UP vrátila. Z katedry historie vybudovala moderní vědecké pracoviště. Za své zásluhy obdržela v roce 2014 Cenu Františka Palackého. (ipu)

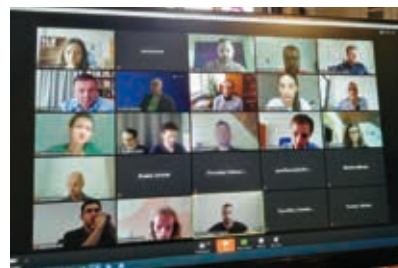
## Univerzita má nový akademický senát



Michal Malacka z právnické fakulty je novým předsedou Akademického senátu UP. První místopředsedkyní tohoto grémia bude v jeho novém funkčním období 2020–2023 Irena Smolová z přírodovědecké fakulty, studenty bude v roli druhého místopředsedy v senátu zastupovat Marek Stratilík z právnické fakulty. Michal Malacka je dlouholetým členem akademické obce UP, působil jako děkan právnické fakulty i jako prorektor univerzity. V senátu byl členem legislativní i ekonomické komise. Akademický senát UP je samosprávným zastupitelským akademickým orgánem a má 24 členů. Členy volí ze svých řad akademická obec; každá fakulta je zastoupena dvěma senátory z řad akademických pracovníků a jedním z řad studentů. (map)

## Automat na med je jednička

UP našla i letos svou Podnikavou hlavu. Vítězem jedenáctého ročníku soutěže, kterou pořádá Vědeckotechnický park UP, se stal Tomáš Jelínek s projektem výdejního automatu na med od místních včelařů. Na druhém místě se umístil nápad inteligentních dopravních zrcadel od Davida Podoly, třetí skončil František Špás s projektem Loklok, který vyrábí neslazený perlivý nealkoholický nápoj z kombuchy. Ocenění Podnikatel v sukni porota udělila Elišce Brázdilové. Hodnocení přihlášených projektů i vyhlášení vítězů proběhlo online. „Vybírali jsme celkem z 22 projektů a všechny podnikatelské záměry byly velmi zajímavé,“ uvedl Roman Jurečka, ředitel VTP UP a jeden z členů poroty. Vítězové si rozdělili ceny v celkové hodnotě 288 000 korun. Při realizaci projektů navíc mohou využít konzultačních služeb porotců a partnerů. (nov)



## Nová kniha o biskupu Karlu z Lichtensteinu-Castelcorna



Katedra dějin umění a katedra historie filozofické fakulty představily novou publikaci s názvem *Komunikační síť biskupa Karla z Lichtensteinu-Castelcorna (1624–1695). Katalogizovaný soupis korespondence s rejstříkem korespondentů a seznamem lokalit*. Knihu vydalo Vydavatelství FF UP. Nová publikace Zuzany Orálkové, Soni Topičové a Kryštofa Kouřila, doktorandů katedry historie, je výsledkem rozsáhlého archivního výzkumu. Má zásadním způsobem pomoci v dalším bádání raného novověku. (map)



## Souboj fakult v darování krve

Studentský spolek FZV vyzval studenty a zaměstnance UP k soutěžnímu souboji v darování krve. Zapojení je jednoduché: stačí si během zimního semestru na kterékoliv fakultě vyzvednout formulář, nechat si jej po odběru na vybraném místě potvrdit a vhodit do sběrného boxu. Soutěží se zejména v celkovém objemu krve darované studenty a zaměstnanci jednotlivých fakult a také v procentuálním zastoupení dárců mezi studenty, přičemž souboj vyvrcholí během tradiční únorové akce Daruj krev s rektorem. „Chystáme i doprovodné programy, jimiž bychom chtěli zvýšit informovanost o dárcovství i o krvi samotné,“ dodal Jiří Kozel z pořádajícího spolku. Podrobnosti najdete zájemci na [www.daruj.upol.cz](http://www.daruj.upol.cz) nebo Facebooku FZV. (vim)



## V areálu přírodovědecké fakulty je hmyzí louka



Pestrobarevná „hmyzí louka“ se stala součástí areálu přírodovědecké fakulty. Není to náhoda, ale iniciativa přírodovědců, kteří na travnaté ploše záměrně vytvořili unikátní místo pro hmyzí opylovače. Díky této aktivitě měli živočišové přístup k potravě až do prvních podzimních dnů. Při zvelebení prostoru zaměstnanci fakulty použili na 40 druhů kvetoucích rostlin a 10 druhů typických trav. V poslední době odborníci poukazují nejen na mizení vzácných a ohrožených druhů, ale zjevný je také úbytek početnosti druhů ještě nedávno považovaných za běžné. Existuje práce, která referuje o 75procentním úbytku početnosti veškerého létajícího hmyzu. V případě opylovačů se dokonce hovoří o jejich globální krizi. (cho)

## Univerzita má nový vysokoškolský ústav CATRIN

UP se od 1. října rozrostla o novou součást. Z rozhodnutí Akademického senátu UP vstoupila v platnost organizační změna spočívající v založení vysokoškolského ústavu – Českého institutu výzkumu a pokročilých technologií (CATRIN), který integruje tři univerzitní vědecká centra. Společně budou hledat možnosti pro řešení globálních problémů mimo jiné s využitím biomedicíny, biotechnologií či nových materiálů. Vysokoškolský ústav propojí Centrum regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum, Regionální centrum pokročilých technologií a materiálů a Ústav molekulární a translační medicíny (ÚMTM). Zájem o spolupráci deklarovaly Ústav organické chemie a biochemie AV ČR a Fakultní nemocnice Olomouc. (srd)

## Debaty o klimatické změně

Po změnách v zemědělství, lepším hospodaření s půdou, výraznější podpoře transferu znalostí do praxe i politických rozhodnutí či po snížení byrokracie volali účastníci zářijové debaty s názvem Klimatická změna: Co budeme dýchat, jíst a pít?, kterou v rámci projektu Partnerská síť vysokých škol pro společenskou odpovědnost na Ostravské univerzitě uspořádalo několik tuzemských vysokých škol. UP, která se na organizaci rovněž podílela, do debaty vyslala rostlinného genetika Aleše Pečínka z olomouckého pracoviště Ústavu experimentální botaniky AV ČR a Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum. „Snažíme se vyvíjet metody, které umožní vyšlechtit rostliny s požadovanými vlastnostmi, které nejlépe zvládnou měnící se klimatické podmínky,“ uvedl mj. Pečinka. Debatu živě přenášel magazín vysokých škol Universitas. (srd)



## Univerzitní Olomouc 2021



Olomouc a univerzita patří k sobě. A pokud chcete mít tuto jistotu příští rok každý den před očima, není nic snadnějšího. Zajděte do obchodu a informačního centra Univerzity Palackého UPoint na Horním náměstí (nebo se podívejte na jeho e-shop) a vyberte si z nabídky univerzitních kalendářů a diářů. Autorem snímků je Vojtěch Duda. (ipu)

# Knihovna právnické fakulty ponese jméno Milady Horákové



**Milada Horáková se jako právnička zasazovala za ženská práva. Během nacistické okupace byla aktivní v antifašistickém odboji, za což byla později tvrdě vyslýchána gestapem a mezi lety 1940 a 1945 vězněna. Po konci druhé světové války vstoupila do obnovené národně socialistické strany a stala se poslankyní Národního shromáždění. Byla kritičkou nedeokratických tendencí komunistické strany, za což byla sledována StB a 27. září 1949 zatčena. Stala se hlavní postavou vykonstruovaného politického procesu, v němž byla 8. června 1950 odsouzena se třemi dalšími obviněnými (Závišem Kalandrou, Janem Buchalem a Oldřichem Peclm) za údajnou velezradu a špionáž k trestu smrti. Popravena byla 27. června 1950. Den popravu Milady Horákové se stal Dnem památky obětí komunistického režimu.**

Právnická fakulta pojmenuje svou nově postavenou knihovnu po české právničce, političce, bojovnici za práva žen a oběti justiční vraždy během komunistických politických procesů Miladě Horákové. Souhlas k tomu získala od její dcery Jany Kánské.

Posláním olomoucké fakulty je od jejího obnovení v roce 1991 podporovat hodnoty svobody, demokracie a občanské společnosti. „I proto jsme se rozhodli pojmenovat naši novou knihovnu po doktorce Miladě Horákové, symbolu protikomunistického odboje a odporu, skvělé právničce a silné osobnosti. Věříme, že tak přispějeme k důstojnému uctění její památky, šíření jejího odkazu a naši posluchači si uvědomí hlubší smysl studia práv,“ vysvětlila Blanka Vítová, proděkanka pro organizaci a rozvoj, která je společně s proděkanem Martinem Faixem pověřena dohledem nad stavbou knihovny.

Jednání s Janou Kánskou zprostředkoval Klub doktorky Milady Horákové a od počátku probíhala hladce. „Nápad právnické fakulty považují za velmi hezký. Je to dobrý způsob, jak uctít matčinu památku. Ode mne máte zelenou. Děkuji vám za tento počín,“ reagovala na žádost právnické fakulty Jana Kánská, která žije v USA. Všechny formality poté fakulta řešila se zástupci Klubu doktorky Milady Horákové.

Datum podpisu Memoranda o spolupráci bylo záměrně směřováno na konec letošního června, přesně 27. června totiž uplynulo 70 let od justiční vraždy této demokratické političky. Předmětem memoranda je jednak užití oficiálního názvu Knihovna Milady Horákové, respektive Milada Horáková Library, a také oprávně-

ní užívat jméno doktorky Horákové například v souvislosti s vybranými studentskými soutěžemi, workshopy či vědeckými konferencemi. Strany memoranda se navíc dohodly, že prostory knihovny bude zdobit umělecké dílo vytvořené k uctění památky Milady Horákové. „Oslovili jsme umělecké vysoké školy, které v rámci výuky vypíší soutěž pro své studenty. Vítězný návrh pak budeme realizovat,“ doplnila Blanka Vítová.

Knihovna, jejíž součástí je i studovna, tvoří jádro nového centrálního křídla budovy B právnické fakulty. Fakulta se do dostavby pustila díky dotaci z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, který je financován z fondů EU. Přislíbenou má podporu až do výše 41,2 milionu korun. Hrubá stavba trvala rok a čtvrt. Prostory se nyní postupně vybavují. Fakulta počítá s otevřením knihovny v posledním čtvrtletí letošního roku.

Prostory tohoto typu právnické fakultě dlouhodobě chyběly. „Studenti konečně získají moderní a komfortní zázemí. Rádi bychom se tak vyrovnali standardu zahraničních univerzit. Rozhodli jsme se nakoupit i větší množství nových publikací. Nové bude i řazení knih po oborech,“ uvedla Vítová. Podle ní bude navíc možné využít knihovnu se studovnou k pořádání odborně-společenských akcí. V části knihovny je i velká reprezentativní místnost, kde se bude scházet vědecká rada, kolegium děkana nebo senát.

Dostavba byla od počátku plánována v souladu s moderními trendy. Samozřejmostí je klimatizace a nechybí v ní například květinová zelená stěna. Součástí bude také zastíněná terasa s okrasnými květinami a bylinkami.

text: Ivana Pustějovská  
foto: Svatopluk Klesnil

rozhovor

A full-page photograph of Jaroslav Miller standing in a doorway. He is wearing a light blue button-down shirt, dark blue trousers, and a black belt. He has his arms crossed and is looking directly at the camera. The doorway is framed by dark wood with oval-shaped panels. A red patterned carpet is visible on the floor. In the background, a chandelier hangs from the ceiling.

**Jaroslav Miller:  
Je čas přemýšlet  
o našem způsobu života**

Možná nastal čas přemýšlet nad způsobem života, který vedeme. Potřebujeme skutečně všechno, co máme? Jsme solidární s těmi, kteří mají v životě méně štěstí? I to jsou otázky, které podle rektora Univerzity Palackého Jaroslava Millera vyvolala celosvětová pandemie koronaviru.

— Když jsme spolu před dvěma lety vedli rozhovor pro tento magazín, využila jsem vaši citaci a dala mu titulku „Historie se nikdy neopakuje“. Bylo to v souvislosti s otázkami demokracie a svobodného světa. Platil by ten titulek i dnes, kdy sice železná opona nespada kvůli politice, ale kvůli pandemii?

Řekl bych, že to byl neplánovaný výlet zpátky do období před rokem 1989. Připomněli jsme si, byť jen na omezenou dobu několika týdnů, v jakém ghettu jsme tenkrát žili. Už jsme si za ta tři desetiletí zvykli jezdit, kam chceme, a pohybovat se volně po světě. Najednou jsme ale zjistili, že i tato svoboda může mít nějaká omezení, i když z jiných než politických důvodů. Domnívám se, že by tato zkušenost mohla být i určitým signálem k naší větší skromnosti, abychom si uvědomili, že „statky“, které jsme si před třiceti lety vydobyli, nejsou zadarmo a nejsou samozřejmé. Měli bychom si jich víc vážit a přemýšlet s větší pokorou o našem způsobu života.

— Napadá vás k té situaci jako historika nějaká paralela z dějin?

Podobné situace najdeme například za války, v době vyhlášení výjimečného stavu – omezení pohybu, aktivit a podobně. Ale když se podíváme do dějin, do období, kdy řádily různé epidemie, tak paralely k naší dnešní situaci najdeme zcela jistě: lidé, kteří mohli, vyjížděli z měst na venkov, kde byl takzvaně čistší vzduch. Ti, kteří nemohli odjet, zůstali uzavřeni ve městě, které bylo v karanténě. Nikdo do něj nesměl, aby se nenakazil, a naopak jeho obyvatelé nemohli ven, aby nešířili nákazu. To je s dneškem velice podobné, i když my jsme omezeni uvnitř jedné země. Když si připomeneme, čím na jaře prošlo Uničovsko a Litovelsko, tedy izolaci od okolního světa, tak hovoříme o podobných opatřeních, která provázela středověké epidemie. Myslím, že v tomto ohledu jsme nijak zásadně naše karanténní opatření nezměnili.

— Ale asi je pro nás složitější přijmout takové restriktce než pro lidi ve středověku, jejichž celý život často ohraničovaly jen hradby města. Určitě je to mentálně složitější, protože dnešní společnost je mnohem mobilnější

než v minulosti, je navyklá cestovat. Lidé jsou zvyklí setkávat se s ostatními, jezdit na dovolenou, na prodloužené víkendy nebo jen na nákup za hranice. Na jaře to najednou neslo a ten psychický šok byl o to větší.

— Na jaře jsme zažili docela striktní stav a všichni jsme se mu bez reptání přizpůsobili. Nemůže se ta poslušnost lidí obrátit někdy proti společnosti? Že se mohl někomu zalíbit tento styl vládnutí?

To si nemyslím, ale rozdělím odpověď na vaši otázku na dvě části. První dimenze je mentální nastavení dnešní společnosti, které podle mě odporuje trochu tomu, aby se většinově toužila vrátit do let minulých. Nezapomeňte, že ta omezení, kterým jsme čelili, neznamenala jen, že jsme nesměli za hranice, ale že byly také zavřené hospody, omezila se kultura a tak dále. Plošná opatření byla tíživá pro 95 procent populace, drasticky omezila i sociální kontakty, ať už dospělých nebo dětí. Proto si nemyslím, že by nás tato zkušenost mentálně vracela do dob minulých a že bychom po tom toužili.

Ta druhá dimenze odpovědi na vaši otázku je, že nouzová opatření může nezodpovědná vláda zneužít, řekněme, k určitému autoritativnějšímu způsobu vládnutí. Jinými slovy: dočasná opatření se mohou plíživě stát opatřeními dlouhodobými. Musím říci, že to se u nás zatím nestalo a k nějakému omezení svobody nebo demokratických mechanismů nedošlo. Naštěstí.

— Na univerzitě hodně mluvíme o takzvané třetí roli, tedy že nejen učíme a bádáme, ale že se aktivně zapojujeme do života společnosti. Jak v tomto kontextu české univerzity v době první vlny obstály?

Aniž bych to chtěl komentovat nadneseně, musím říct, že v jednu chvíli české univerzity, především ty, které mají lékařské fakulty, držely nad vodou sektor zdravotnictví. Univerzity toho dělaly opravdu hodně: vyráběly dezinfekci, zřídily testovací centra a dokonce vyvíjely unikátní technologie, jako například ony nanokuličky z našeho Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů přírodovědecké fakulty, které umožnily vyrábět nedostatkové testovací sady. (Text o nanokuličkách najdete na straně 12, pozn. red.) A snad nemusím ani obšírně mluvit o lidské pomoci, kterou univerzity poskytly: například medicí pracovali v nemocnicích, stejně tak studenti fakulty zdravotnických věd, kteří spolu s kolegy z pedagogické nebo teologické fakulty

sloužili i v sociálních ústavech, domovech seniorů, dětských domovech a tak dále. Pomáhali jsme napříč fakultami, ten výčet by byl velice široký. Přiznávám, že jsem pyšný na to, že univerzity tuto zemi v onom jarním období podržely. Ukázali jsme, že dokážeme být velmi flexibilní, je na nás spolehnouti, že jsme pro stát solidním partnerem a svou třetí roli plníme velice dobře.

— Co bude s univerzitou v blízké budoucnosti? Jak se na základě těchto zkušeností promění – technologicky, personálně, lidsky?

Říká se, že všechno zlé je k něčemu dobré. Pozitivní aspekt celé té „patálie“ vídám v tom, že kolegové získali určité know how v práci s technologiemi, které nám umožňují vyučování online. Mám na mysli celou škálu nástrojů, jako je Moodle nebo Zoom. Nepochybně tento způsob výuky nezmizí s covidem, ale na univerzitě se částečně uchytl, protože jde o relativně pohodlný způsob, a když ho děláte dobře, je stejně kvalitní jako prezenční výuka. Navíc lze učit třeba ze služební cesty, můžete vést na dálku konzultace. Další výhodou je masovost, nejste omezeni počtem studentů, kteří se vejdou do posluchárny nebo na seminář. Máme na univerzitě už i první vlastovky takových studijních možností. Teologická fakulta akreditovala první online studijní program, který vede k bakalářskému titulu – teologii. Je to v rámci České republiky naprosto unikum a myslím, že to je jedna z cest, kterou se bude výuka na univerzitách ubírat.

Jedním dechem ale musím dodat, že prezenční vyučování, tedy fyzický kontakt studentů a pedagogů, jejich vzájemný dialog, je neocenitelný a ne zcela nahraditelný technologiemi. Nerad bych se dožil doby, kdy budeme všichni sedět ve svých obýváčích, univerzitní budovy budou prázdné nebo prodané a vytvoříme nějakou stoprocentně virtuální univerzitu. To myslím neaplnuje poslání univerzit. Online výuka má smysl třeba v kombinovaném studiu, stejně jako v celoživotním vzdělávání a určité v řadě studijních programů především v humanitních vědách, kdy není praktická výuka. Vždy bych ji ale viděl jako doplněk výuky prezenční. Myslím, že technologie nám mohou pomoci zmodernizovat styl naší výuky, třeba ji i zefektivnit. Ale nemohou nám vládnout.

— Když má člověk štěstí, měl by z každé krize vyjít posílen – je UP i česká společnost z toho, co zatím zažila, silnější?

Ta mince má rub a líc. Společnost je posílena v tom smyslu, že je mentálně více

### Jaroslav Miller (\* 1971)

Studoval historii a filologii na UP, Středoevropské univerzitě v Budapešti a University of Oxford (Lady Margaret Hall). V roce 2012 byl jmenován profesorem historie a do ledna 2014 vedl katedru historie FF UP. Od roku 2014 je rektorem UP a místopředsedou České konference rektorů. Absolvoval pobyty na předních světových univerzitách a výzkumných institucích v Maďarsku, Německu, USA, Kanadě či Austrálii. V roce 2008 působil jako stipendista Fulbrightova programu na Georgia College and State University v Milledgeville v USA. Jako hostující profesor pobýval na University of Western Australia v Perthu. Od roku 2012 je ambasadorem Fulbrightova programu v ČR. Je autorem řady odborných studií, článků a monografií, k posledním patří kniha *Český exil v Austrálii (1948–1989)*, na které se podílel s J. Burešovou a M. Traplem. Obdržel řadu akademických a vědeckých ocenění, mezi jinými v roce 2005 R. John Rath Prize for Best Study in Habsburg History či Best Urban History Monograph Award.



připravená na podobné rány osudu. Počítáme s tím, že něco takového může přijít, a jsme silnější ve využívání technologií. To platí nejen pro univerzity, ale i pro soukromý sektor a státní správu. Uvědomili jsme si, že řadu činností můžeme dělat online, na což určitě slyší firmy, které tak mohou snižovat náklady. Zároveň to může znamenat rozvoj celých nových sektorů takzvané digitální ekonomiky. V tom jsme určitě silnější. Jsme ale zároveň v něčem slabší. Podle mého názoru epidemie ještě víc obnažila řadu existujících příkopů, které ve společnosti už nějakou dobu rostly. Myslím třeba sociální záležitosti – hodně lidí se ocitlo kvůli epidemii a následnému omezení ekonomiky ve složité finanční situaci, zásadně se zvýšila nerovnost.

#### — Jsme jako společnost křehčí?

Domnívám se, že pandemie oslabilu společenský konsenzus, onu mýtickou společenskou smlouvu, která drží společnost pohromadě. Do jisté míry má tendenci oslabit i společenskou smlouvu s vládou, s politickou reprezentací. To se může projevit v okamžiku, kdy to vláda nezvládne tak, jak by měla. Myslím, že společnost je potom, co prožila a prožívá, trošičku neurotičtější a méně stabilní, je psychicky oslabená. To může být riziko, protože z historie víme, že oslabené společnosti jsou náchylné k nepředvídatelnosti. Když se podíváte do dějin, zjistíte, že hodně skutečně hlubokých společenských změn následovalo po nějaké krizi, ať už to byl hladomor, epidemie nebo válka. Najednou se ta společnost rozkolísá, zvýší se sociální rozdíly a to může generovat určitý

typ napětí, které může vyvrátit až v nějaké hlubší strukturální změny.

#### — Jaká je obrana, aby se nám to nestalo?

Těžká otázka. Odpověď má hned několik rovin: Pro chod společnosti je zásadní udržení elementární důvěry ve státní instituce a v hierarchii moci. To za prvé. Za druhé je potřeba zachovávat sociální kontakty lidí, stále mezi nimi udržovat dialog. V okamžiku, kdy se všichni zamkneme ve svých domech a bytech a budeme komunikovat jen online, odvykneme si sociálním kontaktům. To by pro společnost a její sociální kohezi mělo devastující účinek.

V neposlední řadě bychom také měli více přemýšlet o záležitostech spojených s charitou, se solidaritou s lidmi, kteří nemají tolik štěstí jako my, a měli bychom trochu přehodnotit náš způsob života. Mám pocit, že už se to pomalu děje. Začínáme mnohem víc přemýšlet o klimatu, což nás dřív moc nezajímalo, rozvíjejí se diskuze o tom, zda společenské uspořádání, v němž žijeme, je to nejlepší, jestli nenastal čas vést debatu o její modifikaci. Hovoří se například o nepodmíněném základním příjmu v souvislosti s robotizací, kdy spoustu lidské práce nahradí stroje. To jsou všechno věci, o kterých bychom měli vážně přemýšlet. Já vidím jako zásadní pro zachování stability to, že nenecháme napospas osudu žádnou skupinu společnosti – staré nebo mladé, ženy nebo muže, silné nebo slabé. Vždycky musíme být schopni se o ně postarat. Nenechat je padnout na dno. To je pro mě příklad zodpovědné sociální koheze a k tomu se snažíme přispět i my na naší univerzitě.

expedice

text: Martin Višňa  
foto: Gabriela Adámková



# Expedice PřesBar: I vozíčkář může dobýt Sněžku

Nezapomenutelný týden mají za sebou účastníci Expedice PřesBar, na kterou společně se studenty fakulty tělesné kultury vyrazila desítky hostů s různými druhy postižení. Bariéry v terénu i v myslí překonávali na cyklostezkách Lednicko-valtického areálu, na Vltavě v Českého Krumlova a ve svazích nejvyšší české hory.

Právě závěrečný výstup na Sněžku byl nejnáročnějším bodem výpravy. Nadmořskou výšku 1602 metrů se ale všem podařilo i přes únavu z předchozích dnů a v mlze, větru a dešti zdolat. Každému ze sedmi vozíčkářů pomáhalo do vrchu přes schody, kořeny a bláto pět až šest studentů, došlo na lana i na využití speciálního vozítka původně určeného na pláž.

„Ale užívali jsme si to. Při odpočinku jsme si zazpívali nebo vyprávěli vtipy. Vozíčkáři nám zase počítali, kolik schodů už jsme s nimi vyšli,“ podotkla studentka Veronika Procházková s tím, že studentský tým tvořily zejména ženy, které si při asistenci hostům občas docela mákly. Pánové ale byli vždy nápomocní. „Nikdo se nevyhýbal práci, naopak se někteří ve své aktivitě předháněli. Za to si rozhodně všichni zaslouží pochvalu. Byli jsme skvělá parta,“ dodala spolužačka Gabriela Adámková.

Jako host se expedice zúčastnila Barbora Antonovičová, která je na vozíku kvůli dětské mozkové obrně. „Byl to nejlepší týden v přírodě, co jsem kdy zažila. Předtím jsem nevěřila, že můžu ujet desítky kilome-

trů na handbiku, sjet na lodi jezy na Vltavě a nakonec zdolat Sněžku. Díky všem těm nadšeným lidem jsem ale zjistila, že nic není nemožné, že vše je jen o správné motivaci a pohledu na věc,“ prozradila.

Expedice PřesBar ale není jen o zážitcích, především jde o praktický předmět, kdy si studenti katedry aplikovaných pohybových aktivit FTK vyzkoušejí organizaci akce pro handicapované a „osahají si“ zkušenosti a dovednosti pro svou budoucí praxi. „Expedice mi změnila pohled na svět. Naučila jsem se, že žádná překážka není překážkou, pokud ji člověk chce porazit. A že je potřeba spolu komunikovat, pak se ty překážky lépe překonávají,“ uzavřela Gabriela Adámková.



## doporučuji



**Ota Blahoušek, Laborator  
růstových regulátorů, PřF**

**Vychování vlky.** Tajemná, suchá, přiměřeně nehostinná planeta daleko ve vesmíru... bílá Matka a černý Otec, pár dokonalých androidů, jejichž úkolem je záchrana lidského druhu. Byli sem vysláni ze zničené Země se 6 zmrazenými lidskými embryi, aby dali vzniknout nové moudré civilizaci bez destruktivního vlivu náboženství. Dobrý nápad? Jenže to není tak jednoduché... Vychování vlky od Ridleyho Scotta – nový seriál z produkce HBO – znepokojuje podívaná do budoucnosti se skvělou atmosférou a příběhem plným zvratů a složitých postav.

## web



**Petra Šobáňová, prodávající pedagogické fakulty**

Ráda bych vás pozvala k návštěvě on-line vzdělávací platformy zaměřené na výchovu uměním. Jmenuje se **Bez názvu. Nedatováno.** a vznikla u nás na UP ve spolupráci s předními českými galeriemi. Na adrese [www.nedatovano.cz](http://www.nedatovano.cz) můžete najít krásné animované edukclipy o umění nebo náměty k jednoduchým výtvarným aktivitám, jež lze s dětmi realizovat i doma. A v čem je tato platforma jedinečná? Nabízí vybraná umělecká díla ze sbírek muzeí a zve malé i velké k dobrodružnému poznávání umění skrze vlastní tvořivou aktivitu.

## knihy



**Helena Sedláčková, ředitelka  
Knihovny Univerzity Palackého**

Syrová a dechberoucí. Taková je pro mě kniha s názvem **O Pavlovi.** Je to pozoruhodná, nevšední výpověď rovněž tak nevšední ženy Pavla Juráčka, významného českého filmového režiséra. Daňa Horáková vypovídá nejen o nich samých, ale také o lidech a společnosti v době nesvobody. Nenechá nikoho v klidu a je těžké se od čtení odtrhnout, jakkoliv nás tíha napsaného místa až drtí.

**ZAJÍMAVÉ!**



## seriál

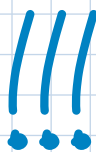


**Monika Klimparová**, projektová manažerka, RCPTM

**Koruna** (The Crown) – historický seriál Petera Morgana, natočen originálně pro Netflix, čtvrtá řada už 15. listopadu! Seriál nejen fantastickým způsobem rozkrývá osobnost královny Alžběty II., ale podává i detailní historický kontext jejich činů a rozhodnutí. Díl po dílu divák více chápe podstatu pozice britské královny a přesah této role do osobního života. Strhujícím způsobem zde vystupuje i osobnost Winstona Churchilla. Seriál už nasbíral ceny Emmy za herecké výkony a na Zlatých glóbech uspěl jako nejlepší drama.

## doporučuji

## hra



**Denisa Štětínová**, studentka oboru Právo, PF

Karetní hra – **Jak jako jak**. Během karantény jsem musela zabavit nejen sebe, ale i své mladší sourozence. Díky vtipné karetní hře Jak jako jak to bylo přece jen alespoň na chvíli o něco jednodušší. Je to hra o tom, kdo umí lépe blafovat a komu to víc projde. Hra vůbec není těžká, pobavíte se u ní, pochopí ji opravdu každý a ani při ní nestrávíte hodiny času, ale do 15 minut ji máte dohranou a můžete začít hrát a blafovat znovu.

## hudba



**Martin Višňa**, redaktor, oddělení komunikace UP

Sólová tvorba **Lenky Dusilové** z poslední doby sice není něco, co bych dopřával svým uším každý den, ale vždy když se objeví informace, že zpěvačka a skladatelka chystá něco nového, zpozorním. V době vydání tohoto čísla Žurnálu se do světa rozlévá **Řeka**, Dusilové nové album, které zase jistě bude zážitkem, ne všedním a ne pro každého. Autorka slibuje „plavbu skrze různobarevné hudební imaginace, zčásti inspirované mikropříběhy a ozvěnami její rodové linie a její současnou realitou, ve které se učí víc věřit svým schopnostem a přírodním zákonitostem“. Tak uvidíme, tedy uslyšíme.

# „Parkování“ táhlo celé léto

Univerzitní iniciativa pro oživení veřejného prostoru Zaparkuj má za sebou velice úspěšnou sezónu, a to i navzdory létu strávenému ve stínu covidu. Nebo právě díky tomu.

Zrušené letní festivaly, dovolené trávené v tuzemsku, ale i celkový hlad po kultuře po jejím jarním výpadku – to vše se pozitivně projeví na návštěvnosti koncertů, filmových projekcí, workshopů či sportovních aktivit konaných pod hlavičkou Zaparkuj na parkánu Konviktu, v parcích či přímo v olomouckých ulicích.

„Od června do září jsme zorganizovali na třicet akcí, včetně koncertů Lenky Dusilové nebo punkové legendy Už jsme doma. Rozšířili jsme portfolium deskových her

a sportovního vybavení, podíleli jsme se na doprovodném programu jarní i letní Florý a ulice města díky nám oživily během léta dvě desítky muzikantů a performerů. Uspořádali jsme také dva dvoudenní festivaly a konečně jsme pořídili omyvatelné kelímky na nápoje, díky čemuž jsme redukovali odpad na minimum,“ doplnil koordinátor iniciativy Ondřej Martínek z oddělení komunikace UP.

Třetím rokem fungovala ve spolupráci s bistroem Coffee Library i úspěšná Zaparkuj půjčovna piknikových košů, s nimiž si zpříjemnilo pobyt v parcích více než sto lidí. „Naše aktivity jsme rozšířili i do zcela nových prostor, jakými jsou třeba vnitroblok v Sokolské ulici, kde jsme s Centrem

pohybu Olomouc uspořádali dvě akce, nebo nádvoří Zbrojnice. Tam jsme se podíleli na večeru španělské hudby a jídla,“ dodal Martínek.

Zaparkuj tým se organizačně podílel také na akcích pro seniory, handicapované i rodiny s dětmi, které pořádaly jiné subjekty, avšak právě za podpory univerzity a Zaparkuj. „Dopředu jsme počítali s tím, že budeme muset oželeť větší akce jako olomoucký majáles, půlmaraton, vítání prvků nebo letní festivaly, a tak jsme naše síly rozprostřeli do většího množství menších akcí pod širým nebem, s nimiž jsme začali zpestřovat Olomoučanům život ihned po ukončení jarního nouzového stavu,“ popsal Martínek, který projekt šest let vede.



text: Milada Křížková Hronová  
foto: archiv Barbory Sedlákové

zkušenost



## #delamcomuzu. I když jsem na druhém konci světa

Barbora Sedláková, studentka doktorského studijního programu na katedře psychologie Filozofické fakulty UP, odletěla před časem do amerického Portlandu především za výzkumem a odbornými zkušenostmi. Kvůli pandemii koronaviru je však sympatická doktorandka klinické psychologie dnes bohatší i o hromadu dalších zajímavých zkušeností. Získala je díky iniciativě #delamcomuzu, jejímž prostřednictvím pomáhala ze své stáže za oceánem lidem v České republice.

„I přes mnohá rizika vnímám dnes jarní koronavirové období tak, že mohlo být jakousi výzvou pro každého z nás. Mohlo nás vést například k revizi dosavadního života a uvědomění si toho, co je pro nás opravdu důležité. Uvědomění si toho, jak každý z nás spoluvytváříme svět, například tím, jak se staráme o sebe, o své emo-

ce, jak se staráme o klima, jak ovlivňujeme druhé skrze naše vztahy, jak ovlivňujeme svět prostřednictvím práce, kterou vykonáváme,“ říká temperamentní česká psycholožka. V Portlandu, v americkém státě Oregon, je už bezmála rok a na své dizertaci pracuje v Process Work Institute, kde se vyučuje metoda procesově orientované psychologie.

„Stáž splnila mé očekávání. Do České republiky bych se měla vrátit na konci října, ale je možné, že v USA ještě zůstanu, abych zde dokončila psychoterapeutické vzdělání. Nicméně když svůj pobyt letmo shrnu, musím říci, že zhruba půl roku mi trvalo, než jsem se tady zabydlela a začala se cítit kompetentně v práci, kterou dělám. Až po čase jsem se totiž více ponořila do výzkumných oblastí, které mě zajímají v rámci dizertace,“ dodává. →





Pro svůj zájem, výzkum procesové práce s tělesnými symptomy, našla Barbora Sedláková snad nejlepší místo. Právě v Portlandu je totiž nejstarší a světově nejznámější Institut procesově orientované práce.

„Procesově orientovaná psychologie je psychotherapeutický přístup, jehož kořeny se pojí s jungiánskou psychologií, kvantovou fyzikou, taoismem a učením domorodých národů. Tento směr podporuje celistvost lidské zkušenosti. Využívá se v psychotherapii, práci s tělem a symptomy, při řešení konfliktů nebo při práci se skupinami. Je to spíš paradigma než směr. Jde o fenomenologický přístup, který se snaží dát prostor částem, podporuje celistvost a oceňuje vytěsněné zkušenosti,“ doplňuje doktorandka. Svůj pobyt ve Spojených státech vnímá jako velkou kulturní zkušenost a je přesvědčena, že si rozšířila obzory jak v psychotherapii, zdravotnickém systému, tak i v oblasti sociokulturního světa.

„I vzhledem k tématu dizertace i mému dlouhodobému zájmu o psychotherapeutickou práci s tělem a tělesnými symptomy jsem nadšená, že jsem byla v USA právě v době pandemie. Dostala jsem tak jedinečnou příležitost zaměřit se na to, jak je možné covid-19 a pandemií uchopit z psychologického a psychotherapeutického hlediska,“ říká. Díky internetu a mnohým komunikačním platformám se rychle zapojila i do pomoci lidem v České republice.

„Pomáhala jsem prostřednictvím iniciativy #delamcomuzu, která shromáždila více než šest set školených terapeutů. Byla jsem součástí jejího koordinačního týmu. V jarních měsících, v době akutní pomoci, jsem se zaměřovala především na první linii, konkrétně na to, aby o činnosti iniciativy byly informovány například nemocnice a další zdravotnická zařízení a asociace. Společně s dalšími jsem se snažila, aby podporu využili i profesionálové, na které byl kladen enormní tlak. Veškerou pomoc jsme nabízeli zdarma. V tomto směru velmi oceňuji všechny ty, kdo v Česku, ať už jakkoliv – šitím roušek, nákupem pro souseda, vyslechnutím či vlídným slovem – nabídli kousek ze svého času a energie se záměrem pomoci.“

V době akutního nasazení podle ní všichni pracovali naplno. Sama kromě spolupokordinování působila jako terapeutka pro online debriefing pro pracovníky v první linii. Uspořádala webinář zaměřený na zvládnutí strachu a posílení odolnosti v době pandemie.

„Lidé, kterým jsme pomáhali, se obávali o zdraví svých blízkých, trpěli pocity izolace či samoty. Měli obavy ze ztráty zaměstnání či zhoršení finanční situace. Byli i tací, kteří měli strach o své zdraví i život. Z emocí, se kterými se nejčastěji potýkali, to byly výkyvy nálad, úzkost, smutek a stres. Zajímavé bylo však zjis-

tit, že velká většina z nich se v tomto období mnohem intenzivněji starala o psychohygienu, nejčastěji pomocí manuální práce, sportu, relaxace a sebevzdělávání. Pandemie koronaviru nás mimo jiné přivedla k péči o své duševní zdraví víc než kdy jindy,“ zdůrazňuje mladá psycholožka.

Pracovala z domu. Její hostitelská vzdělávací a terapeutická organizace River's Way Clinic, Process Work Institute přešla v době pandemie plynule na online režim. Online se tak účastnila pravidelných skupinových supervizí, online meetingů i seminářů. A každý den pečovala i o sebe. Vždycky, když to jen trochu šlo, čerpala novou energii v přírodě, vyrážela protáhnout tělo a taky ulevit očím od obrazovky. Každý po večer patřil i krátkému běhu v parku a její denní rutinou bylo ranní jógové cvičení, krátká meditace a Wim Hofova metoda.

„Všechno zlé je k něčemu dobré. I když nikdo nevíme, jak bude realita vypadat za pár měsíců či let, kéž bychom si udrželi uvědomění, ke kterému nás přivedla krize, tedy pochopení toho, co je v životě důležité, jak jsme všichni propojeni, jak se vzájemně ovlivňujeme a jak spoluvytváříme svět. Kéž bychom se příliš rychle zase nevrátili do našich zajatých kolejí a mnohdy individualistickému způsobu bytí. Svět je totiž takový, jací jsme my.“

text: Milada Křížková Hronová  
foto: Jakub Čermák

absolvent



**Terez Wrau:  
Dělám to, co mě baví – hraji  
a zpívám sobě i lidem**



### **Terez Wrau (\* 1985)**

Absolventka speciální pedagogiky a hudební výchovy na PdF UP. Patří mezi buskery – umělce, kteří cestují po světě a žijí se pouličním hraním. Sbírá písně z celého světa, zpívá ve čtrnácti jazycích. Hraje na housle a kytaru. V roce 2017 vydala debutové CD s názvem *Foxes*. Druhé s názvem *Bohyním věnovala své mámě*, třetí již připravuje. Z každého prodaného CD směřuje polovina tržby na potřeby mobilního hospice *Nejste sami*.

Když zpívá na ulici, vnímá energii lidí. Cítí, jestli jsou kolemjdoucí vyčerpaní. To začne hrát španělské rytmy nebo prostě něco, co je rozproudí. Naopak – když jde z ulice hodně ruchu a napětí, pošle do ní uklidňující píseň. Terez Wrau, absolventka speciální pedagogiky a hudební výchovy na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého, se našla v pouličním umění, buskingu. A nejen v něm, svou energii chce směřovat na muzikoterapeutickou pomoc.

Hudbě se věnuje odmalicka. Na housle začala hrát v pěti, od třinácti si přibrála i kytaru. Jistý hudební vliv na ni měli i rodiče. S mámou vyrůstala na Zuzaně Navarové a skupině *Nerez*, díky tátovi přičichla k bluegrassu. I s odstupem let lze v jejím repertoáru vystopovat vzpomínky na dětství. Má ráda romskou, slovanskou i keltskou hudbu. Kromě češtiny zpívá v angličtině, španělštině, portugalštině i francouzštině, cizí jí není ani ukrajinština, běloruština, polština, slovenština, taky gaelské jazyky starého Skotska, Irska a ostrova Man. Ostatně tamní krajinu si obzvláště oblíbila a vrací se do ní vždy, když potřebuje dobít baterky. Nově se zajímá také o písně v jazycích brazilských indiánských kmenů *Huni Kuin* a *Shawanawa*.

„Nedávno se mě kamarádka zeptala, kdo vlastně jsem, když nedržím kytaru. Hodně jsem o tom přemýšlela. Vím, že potřebuji svobodu. Hudba mě těší a cítím, že těší i lidi kolem. To je základ, z něhož vycházím. I proto jsem ve složitém čase pandemie zazpívala v Uměleckém centru UP píseň *Kiss me*. Zpívala jsem pro všechny, kteří s obrovským nasazením pracovali pro Univerzitu Palackého, a za

natočení tohoto videa moc děkuji!“ říká Terez Wrau a zároveň připomíná i záslužné bytové koncerty, které v koronavirové krizi organizovalo zahraniční oddělení univerzity.

Pochází z Plzně a poprvé se do Olomouce podívala v patnácti letech s prvním přítelem. Přestěhovala se však až později, když začala studovat na Univerzitě Palackého. Tehdy ještě pod občanským jménem *Tereza Tothová*. Až při oslavě čtyřia dvacátých narozenin jí kamarádka napsala na tenisku slovo *wrau* jako symbol její nespoutané a odvážné energie. V té době se i zrodil pseudonym, pod nímž vystupuje dodnes.

Přestože po absoloriu chvíli učila, velmi rychle si uvědomila, že to není profese, pro kterou je stvořena. „Nejsem typ klasického pedagoga. Nejsem člověk, který by měl dávat někomu nějaký režim. Sama ho totiž někdy potřebuji nastavit. Svůj balík energie neumím rozložit do dní. Ubilo by mě to a myslím, že by to ubilo i ty lidi,“ vysvětluje drobná brunetka. Vzpomíná přitom na profesora *Pavla Klápila*, jenž vedl seminář z harmonie. A ta jí moc nešla. „V očích pana profesora jsem nebyla moc dobrá studentka, už tehdy mi říkal, že bych učit asi neměla. Snad by dnes byl alespoň trochu potěšen z toho, co dělám,“ dodává absolventka UP s přesvědčením, že mnohem lépe než učit jí jdou jednorázové akce a workshopy, které mají motivovat, restartovat, nabít energií, nebo naopak uklidnit.

Koronavirová pandemie ji zastihla při návratu z Indonésie. Mladá buskerka tam strávila měsíc, předtím koncertovala

v Izraeli a hrála a zpívala i na Kostarice. Všechno to byly cesty, při kterých se snažila nabít novou energií po ztrátě milovaného člověka.

„Zemřela nám maminka. Posledních osm měsíců jejího života jsem se o ni společně se sestrou starala. Je velmi těžké být delší dobu v biopoli s umírajícím člověkem. Prožila jsem hodně silných momentů a ty jsem si pak potřebovala urovnat v hlavě,“ říká. Připouští, že se to ale moc nepodařilo. Když se vrátila, realita ze ztráty blízkého člověka na ni znovu dolehla – a k tomu se přidala i depka z toho, co se děje.

„Samozřejmě, vnímala jsem stesky umělců, jak se najednou vnímají nepotřební, a i já jsem se necítila nejlíp. Navíc stále jsem si ještě uklízela sama v sobě. S odstupem času si ale říkám, že mi pandemie nakonec přišla k užítku. Stejně jako mě mohla i další lidi svým způsobem restartovat. Mohli se dostat ze stereotypu, mohli dělat spoustu jiných věcí,“ dodává s hlavou plnou nových nápadů. A mnohé z nich vzešly právě z nabytých zkušeností. Při vzpomínkách na poslední čas strávený se svou mámou je z jejich úst totiž často slyšet mobilní hospic *Nejste sami*.

„Právě tímto směrem míří nyní i má energie. Utvrdila jsem se, že pro odcházející i pozůstalé má svůj význam muzikoterapie, léčba hudbou. V ní vidím svou další perspektivu. Ráda bych se účastnila vyžádaných návštěv u těchto lidí. Jestliže jim totiž hudba ulevuje, chci u toho být. Společně s koncerty na ulici a tradiční rostlinnou medicínou, které bych se také ráda věnovala, je muzikoterapie to, co mi do budoucna dává smysl,“ říká mladá buskerka.

text: Martin Višňa  
foto: Jakub Čermák

životní styl



## Tabata – ideální cvičení pro celé tělo

Pohyb je život, tvrdí Iva Dostálová z fakulty tělesné kultury, která šla jako prodávka příkladem a během koronavirových opatření dala všanc svůj recept na to, jak si udržet fyzickou i v karanténě. Vytvořila sadu karet věnovanou intervalovému cvičení tabata, které si může každý poskládat podle svých možností a potřeb.

„Vyzkoušela jsem několik cvičebních systémů jako pilates, TRX a další, ale tabata mě oslovila nejvíce. Vymáčknu ze sebe maximum a zároveň procvičím opravdu celé tělo. Cvičím ji asi dva roky a můžu říci, že vidím, jaký vliv má na moji kondici, tedy na kardiovaskulární systém, nebo zpevnění a prorysování těla,“ říká.

Ke cvičení tabaty není nutný velký prostor a v podstatě je třeba jen cvičební pod-

ložka, karty se cviky a notebook nebo nějaký přehrávač hudby. Spojení s hudbou je totiž při tabatě zásadní, určuje tempo a interval samotného cvičení a odpočinku. Klasický interval, který lze ale upravit, je 20 sekund intenzivního cvičení, 10 sekund odpočinku, přičemž po osmi opakováních následuje delší pauza před další sérií.

Pro každou sérii si cvičící vybírá z karet cviky, které střídá, ať už pro dolní či horní končetiny, zaměřené na střed těla nebo pro zvýšení tepové frekvence. Díky hudbě a odpočítávání v ní se lze daleko více soustředit především na samotné precizní provedení cviků a jejich korekci. Cvičení při hudbě zároveň rychle ubíhá a jedinec motivuje k výkonu.

„Samozřejmě je dobré si před cvičením něco k základním pozicím přečíst, případně s někým konzultovat své možnosti a modifikace cviků, aby cvičení nebylo kontraproduktivní a člověk si spíše neublížil. Pro zpestření cvičení je pak možné využít i různé pomůcky, v domácím prostředí například plastové láhve s vodou jako činky,“ dodává Iva Dostálová, která při tvorbě karet zúročila své bohaté zkušenosti ze zdravotní tělesné výchovy. A navíc si zlepšila i dovednosti v grafických programech, protože jejím dílem jsou nejen textové popisy, ale také kresby jednotlivých cviků.

Karty lze stáhnout na webových stránkách fakulty tělesné kultury.



## Zešílevší básník, klasický filolog a exrektor Michael Franz Xaver von Canaval (1798–1868)

Když 31. července 1817 uspořádal profesor historie C. k. lycea v Olomouci Joseph Leonhard Knoll na Svatém Kopečku u Olomouce německou „vlasteneckou slavnost“ se soutěžemi studentů lycea v básnické tvorbě, deklamaci německé poezie a v atletice, stal se vítězem básnické a deklamační soutěže Michael Franz Xaver von Canaval, zatímco v běhu zvítězil student Kunec, v hodu kamenem do výšky student Fučík, v hodu kamenem do dálky student Vrána, v zápase pak studenti Zbořil a Kunec a ve skoku student Zbořil. Neméně úspěšný byl student von Canaval i na následující „vlastenecké slavnosti“ na Svatém Kopečku dne 16. července 1818, ale dalším akademickým akcím tohoto druhu zabránily rakouské úřady po atentátu na německého dramatika, básníka a ruského konzula Augusta von Kotzebue.

Nadějný student olomouckého lycea a příslušník Olomoucké básnické školy (Olmützer Dichterschule) Michael Franz Xaver von Canaval se narodil 6. července 1798 v Brně jako syn guberniálního koncipisty Michaela von Canaval a Barbory rozené Skupilové. Ve svém rodišti absolvoval gymnaziální studia a ve zdejší biskupském semináři dva roky studia filozofie,

v němž pokračoval jako privatista na olomouckém lyceu. V letech 1818 až 1821 byl posluchačem zdejších právnických studií, závěrečné zkoušky složil vzhledem ke své nemoci až roku 1823. Poté pobýval na vídeňské univerzitě, v roce 1827 působil na C. k. filozofickém učilišti v Przemyslu v Halči, rigorózní zkoušky složil 4. září 1829 na pruské Slezské univerzitě Fridricha Viléma ve Vratislavi (na níž v letech 1823–1849 působil český fyziolog Jan Evangelista Purkyně). V roce 1832 na téže univerzitě zastával úřad děkana její filozofické fakulty. Roku 1833 se s Michaelem Franzem X. von Canavalem setkáváme opět v Olomouci, kde do roku 1844 přednášel na Filozofické fakultě C. k. Františkovy univerzity v prvních dvou ročnících filozofie latinskou filologii a střídavě jeden rok estetiku a druhý rok latinskou klasickou literaturu a řeckou filologii. Od října 1842 suploval též přednášky z obecných dějin a z dějin habsburské monarchie, k čemuž si přibral i přednášku z numismatiky. V letech 1835 a 1842 byl zvolen děkanem filozofické fakulty a roku 1839 rektorem C. k. Františkovy univerzity. Od roku 1844 se stala Canavalovým působištem Filozofická fakulta C. k. Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze – přednášel zde v prvních dvou ročnících latinskou filologii, roku 1844 také řeckou filologii a klasickou literaturu a od 1845 navíc estetiku. V roce 1847 stál v čele pražské filozofické fakulty jako její děkan.

Jako básník debutoval M. F. X. von Canaval již v roce 1816 v časopise Archiv für Geographie, Historie, Staats – und Kriegskunde (Archiv pro zeměpis, historii, státopis a válečnictví), vydávaném ve Vídni Josephem svobodným pánem von Hormayr, mj. zpracováním pověsti o hradu Přimdě. Během první slavnosti na Svatém Kopečku roku 1817 se dočkala uznání jeho óda na zadané téma Záchrana Německa prostřednictvím Rakouska za bojů v letech 1813–1814, tj. za váleku s napoleonskou Francií, vystupoval též jako herold ohlašující jednotlivé disciplíny krátkými veršovanými proslovky. Následujícího roku von Canaval obdržel tamtéž věnec z dubového listí

za německou báseň Záchrana Evropy před tatarským zničením skrze Jaroslava ze Šternberka před Olomoucí roku 1241, též role herolda mu dala příležitost vyniknout vlastními verši, například k závodu v běhu: „Auf, auf! Im behenden Lauf, / Durch die weite Ebene dahin! / Zum Ziele gerichtet den scharfen Blick! / Dann bringt ihr den Sieg von dem Laufe zurück! / Und des köstlichen Kranzes Gewinn. / (Vzhůru, vzhůru! / Ve svižném běhu, / tam přes daleká návrší, / k cíli zaměřte ostrý pohled! / poté vám přinese vítězství ve zpátečním běhu / a výhru drahocenného věnce.)“ V dalších letech psal a otiskoval eposy, balady i sonety, zpravidla ve vídeňských časopisech nebo v Brně vydávaném německém časopise Moravia, publikoval rovněž nekrology významných osobností včetně nekrologů svého olomouckého učitele Josepha Leonharda Knolla a svého švagra Julia Urbana rytíře von Schwabenau.

Z příležitostných tisků Michaela Franze X. von Canaval se dochovala německá Řeč při zahájení veřejných přednášek na C. k. filozofickém učilišti v Przemyslu ve školním roce 1830 od Michaela Franze von Canaval, doktora filozofie, veřejného řádného profesora latinské filologie a všeobecných světových dějin, vytištěná roku 1829 Josephem Schneyderem ve Lvově. Za hlavní překážky v úspěšném studiu pokládal von Canaval egoismus a frivolnost, které „zejména v tomto století se jako plevelná setba vesele nechávají množit na pšeničných polích vzdělání“.

V roce 1848 byl Michael Franz Xaver von Canaval postižen blíže neurčenou duševní chorobou, údajně jako důsledek revolučních událostí tohoto roku. Když v roce 1855 zemřela jeho manželka, dcera apelačního rady Franze Urbana rytíře von Schwabenau a sestra moravských historiků Johanna Friedricha Antona Urbana rytíře von Schwabenau a Julia Urbana rytíře von Schwabenau, byl umístěn v ústavu pro duševně choré ve Vídni, snad v pověstné Věži bláznů, postavené v roce 1784 (nyní Spolkové patologicko-anatomické muzeum), a zde dne 18. dubna 1868 zemřel.

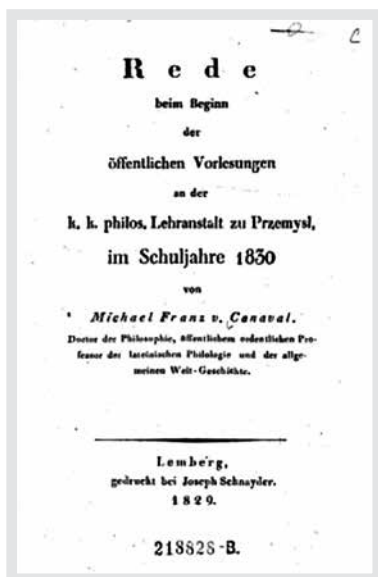




foto:  
Jakub Čermák

zrcadlení



**David Livingstone** přišel do tehdejšího Československa v roce 1990. Na Univerzitě Palackého začal učit na podzim roku 1992. Na katedře anglistiky a amerikanistiky FF UP přednáší středověkou a renesanční anglickou literaturu, modernismus v anglické literatuře a například i americkou lidovou hudbu. Je ženatý a má tři děti. Za část své rodiny se chtěl vydat letos v létě do Kalifornie, s ohledem na okolnosti posledních měsíců musel cestu odložit. Zatím na vánoční svátky.

Out of the various classes I usually teach each semester, I enjoy the most American Folk Music and Czech Culture Class for foreign students. When the coronavirus hit and classes went online, I struggled to adapt to the new circumstances, as did most of us. Although not ideal, I began making videos of my lectures, including occasional recordings of me singing and playing the banjo.

On the whole, I found the time spent at home during the toughest coronavirus months fairly pleasant. I caught up with my work, walked the dogs, exercised and even had local beer delivered directly to my home... I did miss, however, the personal interaction with my students and began to wonder how I could cultivate our community online.

I was concerned when I heard about the quarantine situation with the foreign students. I discussed the situation with Tereza Kalousková and Klára Henzlová at the International Department and they decided to organize a series of concerts for the foreign students in order to cheer them up. They asked me to be the first performer and, with the help of my wife, daughter and younger son, I hope a good time was had by all.

*Ze všech předmětů, které obvykle každý semestr učím, mám nejraději kurzy Americká lidová hudba a Česká kultura pro zahraniční studenty. Když nás zasáhl koronavirus a výuka se přesunula online, snažil jsem se, stejně jako většina kolegů, přizpůsobit nové situaci. I když to nebylo ideální, začal jsem natáčet videa svých přednášek a občas jsem také nahrál, jak zpívám a hraju na banjo.*

*Celkově vzato mi čas strávený doma během nejtěžších koronavirových měsíců připadal docela příjemný. Dohnal jsem svou práci, venčil psy, cvičil, a dokonce jsem si nechal doručovat přímo k sobě domů místní pivo... Chyběla mi však přímá setkání s mými studenty a začal jsem přemýšlet, jak bych mohl naše vztahy budovat online.*

*Když jsem se dozvěděl o situaci s karanténou zahraničních studentů, dělalo mi to starosti. Probral jsem situaci s Terezou Kalouskovou a Klárou Henzlovou ze zahraničního oddělení. Rozhodly se uspořádat sérii koncertů pro zahraniční studenty, aby jim zvedly náladu. Požádaly mě, abych byl prvním účinkujícím. Za pomoci mé ženy, dcery a mladšího syna jsme se do toho pustili a doufám, že se bavili všichni.*



Nová slova. Nové věci. Nové způsoby. Nové strachy. Nové výzvy. Hodně je toho od jara nového. Pandemie nám ze dne na den převrátila život naruby. Vedle toho všeho nového, co popravdě nebylo moc veselé, se ale vynořilo i hodně starého nebo přesněji staronového: naše schopnost se v krizi spojit, improvizovat, podat pomocnou ruku, myslet na ostatní. Není toho málo, co je každý z nás schopen a ochoten udělat pro jiné – od velkých objevů, které tomu okem neviditelnému neřádovi zatnou tipec, přes využití nových technologií ve výuce až po úplně obyčejný nákup pro někoho, kdo je v karanténě. Umíme to. Dokázali jsme to. My na univerzitě a vy kdekoli jinde na této planetě. Včera, dnes a určitě i zítra a pozítří, když to bude potřeba.

Hodně štěstí a zdraví do dnů příštích.

Ivana Pustějovská  
vedoucí redakce médií UP







absolvent

Univerzita Palackého  
v Olomouci



# KLUB ABSOLVENTŮ

*Zůstaňte ve spojení se svou alma mater a Olomoucí!*

- Spojte se se svými bývalými spolužáky přes Poštu pro vás.
- Buďte v obraze o dění na univerzitě.
- Sledujte seriál medailonků a inspirativních příběhů našich absolventů na FB i webu.
- Využívejte zajímavých bonusů a výhod s klubovou kartičkou.
- Navraďte se u tipů na výlety, kavárny či gastronomii v okolí Olomouce.

*Přidejte se do Klubu absolventů. Je nás téměř 12 000!*

 [absolventi.upol.cz](https://absolventi.upol.cz)  [absolventiUP](https://absolventiUP)  [absolventi\\_up](https://absolventi_up) [#jsmeUP](https://#jsmeUP)